

नं
ह
नं ह त रं ग
रं
ग

किम्मत
दश आना.

शा. नंदलाल ि

બોરસલી તેલ

નિઃશંક પ્રભુએ મનુષ્યના મગજને જે શક્તિ અ-
સન્માન બક્ષ્યું છે તે અન્ય કોઈ પ્રાણીને બક્ષવામાં આ-
નથી. જેનું ખાસ કારણ એ છે કે સંસારની બધી અફલુ
અને વિચિત્ર કારિગિરીઓનો આધાર મનુષ્યના મગ-
જ ઉપરજ છે, માટે મગજની પુષ્ટી અને રક્ષા કરવી એ દૈ-
સર્જનની મુખ્ય ફરજ છે. આ ઐષ્ઠ શિષ્યાંત ધ્યાનમાં રાખી
અમે મગજને બળવાન અને પુષ્ટ કરવાવાળી વિવિધ પ્રકા-
રની મૂલ્યવાન તથા અલભ્ય મદોપદિયો અને દેશી બોર-
સલીના પુલોની ગુગંધથી આ બોરસલી તેલ તૈયાર કર્યું
છે. જેની ખુશબો અત્યંત મનોહર મધુર અને ચિરસ્થાયી
છે. શરીરના થાકમાં થોડું આ તેલ માથાના તાળવા ઉપર
થોડી મીનીટ ઘસો. રોજના સેવનથી ગરમી શાંત મન
અને પ્રાણ શીતલ બાલ સુવાળા અમકદાર અને કાળા
ધુધરાળા બની જાય છે.

કેકાણું.
વૈદ્ય કે. એસ. શર્મા
જૂલેશ્વર સુબર્ધ નં. ૨

પ્રાંચ આદ્રીસ
૧૬૨/૬૪ હુરીસન રોડ
કલકત્તા.

ડીવ સુદ્રણાલય-કેળાપીઠ, સુરત-માં ઇશ્વરલાલ
મૂળઅંદે છાપ્યું.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૦૭૩૮- વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ જંદ તરં ૨।

વિષય ૬- : ૩

નંદ-તરંગ

અથવા

વિશુદ્ધિ ને—પથે.

એક વિવિધ રસગર્ભિત કાવ્ય-માળા

કર્તા

શાહ નંદલાલ વિકૃલદાશ

જીલ્લે થાણા. ચિંચણુ-તારાપુર.

રસરાજ રંગ તરંગમાં, મનભંગ અંગ ઉમંગ છે;
ત્યમ વ્યંગ સંગ સુરંગને, સુરંગંગ નંદ-તરંગ છે.

પ્રકાશક

રમણીકલાલ નરશીલાલ મપારા

ભૂલેશ્વર, ફીરંગીના/દેવળ પાછળ

મુંબઈ

મૂલ્ય રૂ. ૬૫ આના.

[વિક્રમાબ્દ ૧૯૭૬]

[ઈ. સ. ૧૯૨૩.]

પ્રથમ આવૃત્તિ પ્રત ૧૦૦૦

[અંથ સ્વામિત્વના સર્વ અધિકાર કર્તાએ સ્વાધીન રાખ્યા છે.]

૪-૧૪
ગુજરાત વિદ્યાપીઠ
ગ્રંથાલય
જામદાવાદ
ગુજરાત વિદ્યાપીઠ સંગ્રહ

૧. પંડીત નારાયણ મુળજીની કંપની.

બુકસેલર્સ. નં. ૩૪૭ કાલેબાદેવી મુંબઈ નં. ૨
નરનારાયણના મંદીર જોડે.

૨. વૈદ્યરાજ હરગોવિંદ હરિદત્ત ઠાકર.

આધવળાગ ઘાસવાળાની સામે,
સિંહનાદી ઉપો. મુંબઈ.

૩. રમણીકલાલ નરશીભાલ મપારા.

છીપીચાલ હીરાલાલ મુળજીની કુ.ા. દવાવાળા
ભૂલેશ્વર શ્રીરંગીના દેવળ પાછળ હરગોવન દેશાઈની ચાલી

૪. ગાંડીવ સાહિત્ય મંદિર,

કેબાપીઠ સુરત.

તથા

અન્ય પ્રસિદ્ધ બુકસેલરો

૧૦૫-

ભારા
પરમ પૂજ્ય પિતાજી
ના
અમર આત્મતત્વ
ને
સમર્પણ.

જન્મ
સંવત ૧૯૩૨
કાલિદાસ શુક્લ ૧

અવસાન
સંવત ૧૯૭૮
કાલિદાસ કૃષ્ણ ૧૪

स्व. शास्त्र विहलदास शंकरलाल

અર્પણ પત્રિકા

છંદ ભુજંગી

સુતો જ્યાં હુતો પારણે છેક નાનો,
મતિહીન દીનો નિધાર આળો;
ગર્ભ સ્વર્ગમાં જન્મદાત્રી સુખુદ્ધિ,
ઉછેર્યો પિતા પ્રેમસું જ્ઞાન સિદ્ધિ. ૧

લડાંચા અતિ લાડને ંહાણ કીધાં,
ધરી હેત પાણી જગો દૂધ દીધાં;
પુર્યા લાડ કોડો કહી હાજી હાજી;
કહો કેમ આભાર ભૂલું પિતાજી. ૨

થયો અર્ભકો સપ્ત વર્ષીય જ્યાંયે,
મુકી શાળ શિક્ષા રૂડી દીધ ત્યાંયે;
સહ્યાં કપટ જાતે છતાં જીતી ખાજી,
કહો કેમ આભાર ભૂલું પિતાજી ૩
ભણાંચો રૂડી રીતથી ચૌદ વર્ષ,
પછેથી વરાંચો અતિ આણી હર્ષ;

સપૂતા વળી સાધવી ભુદ્ધિ ઝાઝી,
 કહો કેમ આભાર ભૂલું પિતાળ. ૪
 વિયોગી બનાવ્યો કુડે કર્મ યોગે,
 ગર્હ પંચ સંવત્સરે દાર સ્વર્ગે;
 મણા રાખી ના રાખતાં રાળ રાળ,
 કહો કેમ આભાર ભૂલું પિતાળ. ૫
 અમો કારણે કષ્ટ વેઠ્યાં ઘણાએ,
 ન લેવા રહ્યા સુખ સંતોક તોયે;
 સુખે પંથ માળ વધૂના ગ્રહ્યાં
 કહો કેમ આભાર ભૂલું પિતાળ. ૬
 ગતિ પૌષ શુકલી દ્વિતીયા વધુની,
 શુભે સપ્ત સીતેરે સંવત્સરેની;
 દશે માસ દિન દ્વાદશે દેહ ત્યાળ,
 કહો કેમ આભાર ભૂલું પિતાળ. ૭
 ક્ષમા શાંતિનો કુંજ આદ્ય અંધો,
 મહા મુંજ શા ધૈર્યનેજાન સિંધો;
 રચેલી હૃદે ઉર્મિ પુષ્પોની બાળ,
 સમર્પુ હું ચરણારવિંદે પિતાળ. ૮

વસ્તુ સંકલના

વિક્રમાર્ક સં. ૧૯૬૩ ઈ. સન ૧૯૦૭ અરસામાં લેા તિલક મહારાજ હિંદુસ્તાનના સ્વરાજને માટે પોતાના કેસરી પત્ર દ્વારા તેમજ બાપજો દ્વારા ધમસાંજી મચાવી રહ્યા હતા તે સમયે વ્યસનોમાં રચીપચી રહેલ હિંદને ચાહની મોહિનીથી ફસાતા બચાવવા માટેના તેમના કાંઈક લેખો છાપાઓ દ્વારા બહાર પડ્યા હતા; જેની છાપ તત્સમયના મારા કેવળ ૧૨ વર્ષના કોમળ મગજ ઉપર ઘણીજ ત્વરિત તેમજ ઉંડી પડી. તેજ ઘડીથી ચાહ ન પીવાનો મેં મનમાં દૃઢ નિશ્ચય કીધો અને તે કાયમજ રાખ્યો. આ સમયે ગુજરાતી અભ્યાસ પુરો કરી હું અંગ્રેજી નિશાળમાં નવોજ દાખલ થયો હતો.

સં. ૧૯૬૮ માં હું કારણ વશાત મુંબઈ ગયેલ ત્યાં તે વખતે માધવબાગમાં કોઈ, જેરામ ભાગલિયાના છપાવેલા જમાનાને કાંઈક અનુસરતા ગઝલ કવાલીના કાગળિયા વેચતો હતો તેણે માફે લક્ષ ખેચ્યું. બચપણથીજ કવિતાઓ તથા ગાયનો ગાવાનો વધુ શોખ હોવાથી તેણે તે સમયે છપાવેલ લગભગ દરેકે દરેક કાવ્યની અકેકી નકલ મેં લીધી અને તે વાંચી; પરંતુ તેમાં ચાહને માટે કાંઈ પણ લખાણ મારા જોવામાં આવ્યું નહીં જેથી મને

લાગ્યું કે લેખક એનો પૂજારી હશે; અને તેજ ક્ષણે મારા મનમાં ચાહને માટે પણ કાંઈક લખવાનો વિચાર ઉદ્ભાવ્યો. વિચાર માત્રમાં તો લો. તિલક મહારાજના શબ્દો મગજ પર તરી આવ્યા, અને દુનિયાનો માનીતો શત્રુ શીર્ષક કાવ્ય તૈયાર થયું. ફરી એક વાર જુના ભાગલિયાનું પત્રક લખસત્ત્વ સંલીઓ વિષેનો ગરબો વાંચતા મારું મન ન માન્યું એટલે થોડાજ સમયમાં સત્ય સ્ત્રી ધર્મ પ્રસાદ શીર્ષક એક ગરબો પણ બનાવ્યો.

એક વર્ષ બાદ ચિંચણુ તારાપુર (અમારા મામ) માં અંગ્રેજી છૂટી સુધીતો અભ્યાસ પુરો કરી આગળનો વર્ગ નહીં. હોવાથી સાતમા ધોરણને માટે મારે મુબ્તિ આવવાની ફરજ પડી; ત્યારે આવતા વાર પહેલું કાર્ય તો ઉપસેકન બને કાવ્યોના કામગીરીમાં છપ્પતી છૂટે હાથે મુબ્તિમાં તેમજ ચિંચણુમાં વગર ચૂકે બેઠ્યા આ શરૂઆતથી લઈને જેવા જેવાં સંજોગમાં જેવું જેવું અનુભવ્યું છે તે તે સમયે તેમું તેમું લખાયું છે. જેથી આ ચોરસને નંદતરંગ નામ આપવામાં આવ્યું છે રાગ રાણીઓની શ્રેણી પણ સરળ અને ભાવદર્શક હોવાથી નામોની આવશ્યકતા જણાતી નથી. બ્યાં બ્યાં શબ્દોને છેડે ટપકાં મઠવામાં આવ્યા છે ત્યાં ત્યાં તે પ્રમાણે આકાષથી ગાવાથી સ્વર ગાયકોને વડુ આનંદ મળશે. દોહરા છાંપાં અગર છંદને માટે કાંઈ વખવા પણ હોયજ નહીં. ગરબાઓના રાગ સાદા મહેલાઈથી. ગાઈ શકાય તેવાજ લેવામાં આવ્યા છે, તેમાં ધ્રુવાખ્યાન નો ગરબો કાંઈક જુદો બનેલો છે પરંતુ તે પણ સાદો છે એટલે ધીમેથી ઉપાડતાં ફરેક લીટીના અડેક ચરણના મધ્યમાં ઠેકા આપતા ત્વજ પુરશે નહીં. ગઝલ કવાલી તો આજ કાલ શેરીએ

શેરીએ ગવાય છે અને બાળકોને પણ તે ગાતાં ઝટ આવડી જાય છે જેથી તમાકુનો તમાસો એ સાદી ગઝલમાંજ મૂક્યો છે. પરંતુ સીતાહરણ માં કવાલી અને ખ્યાલનું મિશ્રણ છે. જેથી તાલ સંભાળી ગાતાં ઘણીજ રમુજ આવશે. પહેલી કવાલીની કડી છોડી જ્યાં વલણ શરૂ થાય છે તે ખ્યાલ અથવા તો એકત્રીસાના રાગમાં ગાવાથી ઘણીજ સારી ઝમક આવશે અને પાછા ફરતાં કવાલીનું વલણ લેવું જેથી તાલ તુટશે નહીં. ભક્તિ અથવા તો ભક્તિ શૃંગાર રસના પદો તન્મયતા મેળવવાથી સહેલાઈથી ગાઈ શકાશે. કાંઈક પદો નાટકના ગાયનના ઢબના પણ છે જે ગર્વયાઓને આલાપના ટપકાઓ ઉપર ધ્યાન દેખે ગાવાથી આનંદ આપશે.

ઘણા સમયથી મિત્રો તરફથી આ પુસ્તક બહાર પાડવા આગ્રહ થયા છતાં પ્રતિકુળ સંજોગોને લીધે બહાર પડી શક્યું નહોતું પરંતુ હવે પણ વિવિધ રસગર્ભિન આ કાવ્ય માત્રા પાઠક તથા પાઠિકાઓના મનોરંજનનું સ્થાન થઈને તેમના આદરને પાત્ર થશે તો હું મારા પરિશ્રમને સાર્થક થયો સમજીશ

શાહ. નંદલાલ વિહલદાશ.

સમાલોચના

આધુનિક પ્રથાનુસાર વાચક વૃંદને લેખકનો કંઈક પરિચય કરાવવો એજ આશયથી હું લખવા પ્રેરાયો છું.

મુ'બઈથી આશરે સાંદેક માઇલ ઉપર આવેલ સુપ્રસિદ્ધ ગામ ચિંચલુ-તારાપુરમાં શ્રી ઘોઘારી દયા પોરવાડ વણિક જ્ઞાતિમાં લેખકનો જન્મ થયો છે; જે તેમણે પોતાની કવિતામાં સ્પષ્ટ બતાવ્યું છે. તેમની વસ્તુ સંકલના ઉપરથી જણાય છે કે તેમને નાનપણથીજ સંગીતનો કાંઈક વિશેષ શોખ હતો. તેમજ એક કાવ્ય-કાર તરીકે પણ તેમણે ધણીજ અદ્ય વયથી શરૂઆત કરેલી હાજે છે; જે બતાવે છે કે કવીઓ થઈ શકતાં નથી પણ જન્મે છે.

વળી પિંગળનો ખાસ આશ્રય ન લેતાં કેવળ નૈસર્ગિક ધ્વનિ ઉપરથીજ પોતાના ઉચ્ચતમ વિચારો સુર તાલની યોગ્ય મિલાવટ સાથે કાવ્યરૂપમાં ઘડી કાઢવાનો પણ તેમને વધુ શોખ હોય તેમ તેમનાં કેટલાંક કાવ્યો ઉપરથી હાજે છે. દાખલા તરીકે:-

કન્યાવિક્રયનું કાવ્ય; વિયોગિનીને વિલાપ; ૧૯૭૪ સાલની દીવાળી; વગેરે.

તેમનું કંઠમાધુર્ય પણ તેવુંજ હોવાથી જ્યારે તેમનાંજ મુખેથી

આ કાવ્યો સાંભળિયે છિએ ત્યારે તો તન્મયતાજ અનુભવાય છે. આ પુસ્તકમાં કોઈકોઈ જગોએ શૃંગારરસની ઝાંખી થાય છે; પણ ભાવના શુદ્ધ હોવાથી તે પણ ગાનાર તથા સાંભળનારને પ્રિયકર થઈ પડે તેમ છે. વળી, વૈરાગ્ય તેમજ ભક્તિરસના પદો પણ પ્રસંશનીય છે.-ઘડિયાળ સંબંધેની કવિતા બાળકોને ઉપયોગી છે. ખાદીનો ગરબો સ્ત્રીઓમાં ગંભીર અને તેમનામાં સ્વરાજ ભાવના પ્રગટે તેમ લેખકે ખાસ ધ્યાન આપેલું લાગે છે. એકંદરે જોતાં આ પુસ્તકનાં દરેક કાવ્યોમાં રસ શબ્દોની સરસ મિલાવટ હોવાથી તે ગમે તેવી રીતે સહેલાઈથી ગાઈ શકાય તેવા છે. છતાં, તેમણે પોતાની સંકલનામાં કાવ્યોનો સારી રીતે સ્ફોટ કરી સમજાવ્યું છે; જેથી તે અત્યંત વધુ લખવા પાછું રહેતું નથી. આ કાવ્ય-માળા ઉપરાંત તેમણે બીજા પણ એક બે ગદ્ય ગ્રંથો લખેલ છે; તેમજ એક સામ્ય સંગીત નાટક પણ રચેલ છે. જે તેઓ રંગ-ભૂમિ ઉપર સમાજ સમક્ષ સમય આવ્યે રજુ કરવા અભિલાષા ધરાવે છે. આમ હોવા છતાં શરૂઆતથી આજ સુધીમાં તેમનું ઘણું જ જીવન લખાણ બહાર પડેલું લાગે છે. જેથી સમજાય છે કે કોઈ મુશ્કેલીઓ વચ્ચે તેઓ પોતાનું લખાણ બહાર પાડી શક્યા ન હોય. જો કે તેમનો એક કાવ્યકાર તરીકે પુસ્તક બહાર પાડવાનો આ પ્રયત્ન પ્રયાસ છે, છતાં કાવ્ય પ્રેમીઓ તરફથી તેમને યોગ્ય ઉત્તેજન મળશે એમ લાગે છે.

તા ૧-૪-૧૯૨૩ } વૈદ્ય પ્રતાપરાય ગ્રંથકલ્પ
કેશિદાસ સ્ટ્રીટ મુંબઈ ૨

સ્વરાજ્યને શિખરે.

(શાર્દૂલની રાહ)

શા લ મુખારકની પ્રભા પ્રસરતાં, વિ શ્વે વધે હર્ષજે,
નં દીકેશ્વરના વિલાસ લવમાં, ઠુણકા* કરે નંદી જો.
દ દોના દુઃખથી વિમૂઘ રહીને, લ લના પુરૂષો હજો;
લા લન પાલન પુત્ર પૌત્રનું કરી, દા નાઇ સ્વીકારજો.
લ કમીના મદથી છકી જઇ કદી, સૂચ્યાર્થ ના છોડજો;
પ્રાથે શંકરલાલ પૌત્ર પ્રભુને, શાંતિ સહુને થજો.

દોહરો

નૂતન વર્ષાનંદ જે, અંતરમાં ઉભરાય;
કોટયાનુકોટિ યત્નથી, પણ વણ્યો નવ બાય.

ધરકુટુંબનું ભયું ઇચ્છનારે આવા કટોટીના પ્રસંગમાં
સહન કરતાં તેમજ કેટલીક બહુ અગત્યની નહીં એવી વસ્તુઓ

* નૃત્ય કરે,

વિના ચલાવી લેતા શીખવું જોઈએ; અને જે વગર નહીંજ ચાલી શકે તેવીજ ચીજો વસાવવી જોઈએ.

જે માણસ પોતાની આવકના પ્રમાણમાંજ ગમે તેમ કરી નિભાવતો રહે છે તેને પસ્તાવાનો અગર કોઈના કરજદાર થવાનો પ્રસંગ ભાગ્યેજ પ્રાપ્ત થાય છે. તેનો આત્મા હંમેશ પ્રફુલ્લ રહે છે, અને અંત સમયે પણ શાંતિ ભોગવે છે. એથી ઉલટું, જે મનુષ્ય આંખો મીચી ખરચ કર્યો જાય છે તે દેવામાં ધસડાય છે, અંત સમયે પસ્તાય છે, તેનાં બચ્ચાંઓ ચીથરેહાલ રખડતા થાય છે, અને પોતાના જન્મદાતાઓ ઉપર નિઃસાસા નાંખે છે; જેથી સર્વ કુટુંબની અવનતિ થાય છે. આને માટે ડગલે અને પગલે કરકસરના સૂત્રને ધ્યાનમાં રાખવાની ખાસ જરૂર છે.

ધરવેચી યા દેવું કરી દીવાળી કરવા કરતાં હોળીમાં દીવાળી કરવી વધારે શ્રેયસ્કર છે. અર્થાત કેટલાંક પંડિતના પૂંછડાઓ બિવિખની આશાઓ ઉપર પોતાનું સૂત્ર ગોઠવી, દેવું કરીને પણ બાપદાદાઓ કરતા આવ્યા હોય તેજ પ્રમાણે થવું જોઈએ એવી રીતે કામ કર્યા જાય છે; પરંતુ પૂર્વજોના સમયની અને હાલની પરિસ્થિતિમાં કેટલો ફેરફાર થયો છે એનો તેઓ લેશ પણ ખ્યાલ કરતા નથી. કદાચ પૂર્વજોના પૂન્યથી થોડો જર-જમીનનો વારસો મળ્યો હોય તો તે જ્યાં સુધી ફન્નામુકામ થાય નહીં ત્યાં સુધી તો તેઓ દીવાળી (દેવું કરીને પણ) કરીને પોતાનો ટેક જાળવી રાખશે. અને અધમ સ્થિતિએ પોહોંચે ત્યાં સુધી તેઓ એક બાજુ પોતાનો દીવાળીનો ક્રમ ચાલુજ રાખે છે અને બીજી બાજુ વિધિને દોષ દેહે; આના કરતાં અનુકૂળસમય પ્રાપ્ત થયે દીવાળી

ઉજવવી એજ સમયને અનુસરી ઉત્તમ ગણી શકાય.

વળી આજકાલ વ્યસનોનાં બંડ એટલું બધું વધી ગયું છે. કે તેના યોગે કેટલાંક રખડતા બિખારી બની ગયા છે; અને કેટલાંક બિખારી લોકો બિડીની પણ બીખ માંગતા નજરે પડે છે.

અરીણીઓ, દારૂખાજો, ભંગી ભગતો, ગાંજો અને ચરસ પીનારાઓ, તેમજ કોકીનના શોખીનોએ દેશની દુર્દશા કરવામાં કાંઈ પણ કચાશ રાખી નથી. એ તો અદૃશ વ્યસનીઓ ધ્યા; પરંતુ આજકાલ કેટલાંક કુટુંબોનો ફક્ત રોજનો ધરનો ચાલુ ચાલુ કોફી, પાન સોપારી, બીડી વગેરે ફાલતુ વ્યસનોના ખર્ચનો અડસટો કાઢવામાં આવે તો સહજ એક કુટુંબનો નિર્વાહ ચાલી શકે બદકે તેથી પણ વધી જાય એટલો જણાશે; જ્યારે હિંદુસ્થાનમાં અસંખ્ય લોકો નિરાધાર થઈ પડ્યા છે અને ન જોઈ શકાય એવી કંગાળ દશા ભોગવે છે. આ શું ઓછું ત્રાસજનક છે ? ઈશ્વરે હરેક ચીજ મનુષ્યને માટે બનાવી છે અને નહીં કે બધી ચીજોની સેવા ઉઠાવવાં માટે મનુષ્યોને ઉત્પન્ન કર્યા છે; એટલે કે મનુષ્ય સર્વોપરી ભોક્તા ગણાય છે અને બાકી સર્વ વસ્તુઓ ભોજ્ય પદાર્થ ગણી શકાય. છતાં આ મહદ્ સૂત્રને સર્વથા ભૂલી જઈ લોકો વ્યસનોના (અયશ આરામની ચીજોના) કેવળ ગુલામ થઈ રહ્યા છે. કેટલું આશ્ચર્યજનક ? હા. કેટલાંક દ્રવ્યના ગર્વથી ઉન્નત શ્રીમાનો સવાલ કરશે કે “શું ત્યારે છો તે પૈસે અમારે રાખ એળી સાધુડા બની જવું ? શા માટે પ્રભુએ આપેલા પૈસાનો યથેચ્છ મોજ શોખમાં ઉપયોગ ન કરવો ?”

અલ્પજ્ઞ, બંધુઓ, યથેચ્છ પણ યોગ્ય ઉપયોગજ કરવો હટે.

જરૂર યાદ રાખજો કે “પ્રભુની મહેરબાનીનો ગેરઉપયોગ કરવાથી અવશ્ય દુષ્પરિણામજ આવશે. પ્રભુએ પોતાની પ્રભુતાનું પ્રતિનિધિત્વ આપને સોંપ્યું છે ખરું, પરંતુ, આ વિશ્વરૂપી અરિસામાં તેનું યોગ્ય પ્રાતિબિંબ નહીં પડે તો તે વિશ્વવિરાટ સર્વશક્તિમાન પરમાત્માના જન્મલિત ક્રોધાંગારથી યા તો એ અરિસાનો અગર તો ઉપર્યુક્ત પ્રતિનિધિત્વનો નિમિષ માત્રમાં વિધ્વંસ થશે. સમય આવ્યો જશે, હાથ આવેલી આજી ક્ષણમાં બગડશે, અને છેવટે હાથ ધસવાનો વખત આવશે. પ્રભુની કૃપાને માનતા હો, સમજતા હો અને ચાહતા હો, તો તેના સૃજેલી અન્ય પ્રાણીઓ તમારાજ નિરાધાર બંધુઓ તરફ પ્રથમ રહેમ નજર, દયાભાવ અને લાગણીમય હૃદયથી જોતા રહો. તેમના દુઃખે દુઃખી અને તેમને સુખે સુખી બનતા શીખો. તેઓના હૃદય વાંચતા શીખો. તમારાથી બંની શકે ત્યાં સુધી તેમને હાથ આપો. બંધુઓ ! ઓ હિંદી બાંધવો ! આને માટે આપને દુરજવાની જરૂર નથી. વધુ પરિશ્રમ લેવાની જરૂર નથી. માત્ર તમારે વૃત્તિઓજ કેળવવાની છે. સાથે સાથે થોડો સ્વાર્ધ છોડવો પડશે. હાય ! હિંદુ-સ્થાન ! ઓ એક સમયના સુવર્ણપુર હિન્દુસ્થાન ! આજ તારી શી દશા ! સેંકડો હજારો અરે લાખો મનુષ્યોને પુરૂં એક વેગ ભોજન નથી મળતું; અને તારા ભાગ્યે નિર્માણ થયેલા પ્રભુના પ્રતિનિધિઓ સમય સમજ્યાં વિના યથેચ્છ વૈભવો ભોગવવામાંજ પોતાની પ્રભુતા સમજે છે.

પ્રભુ, તેમને સદ્ગુણિ આપો. તેમના અંતરમાં સત્ય પ્રેરણા કરો.

આપણી આંખોને (અમુકજ પસંદગીનું) વ્યસન છે, નાકને (અમુકજ ગંધનું) વ્યસન છે, કાનને (લોકોની ચેષ્ટા સાંભળવાનું) વ્યસન છે, જીભને (અમુકજ સ્વાદોનું) વ્યસન છે, શિરને (છત્રનું) વ્યસન છે, પગને (પગરખાનું) વ્યસન છે, અને આમડીને પણ (ઝીણા જાડા વસ્ત્રોનું) વ્યસન છે, અર્થાત આપણું આખું શરીર ઓતપ્રોત (અંદરથી અને બહારથી) વ્યસનોમાંજ રચી પચી રહેલું છે. અને જ્યાં સુધી આપણે આંખોના પડળો ખોલીને એ વ્યસનોને શોધી શોધીને હાંકી કાઢીશું નહીં ત્યાં સુધી, આ જીંદગીમાં આપણી ઉન્નતિનો માર્ગ સરળ થવો સર્વથા અશક્ય છે.

મનુષ્ય પ્રાણી પોતાને સર્વ પ્રાણીઓમાં શ્રેષ્ઠ અથવા ઉચ્ચતમ હોવાનું ગુમાન ધરાવે છે પરંતુ ઘણાં ખરાં તો આવા સાધારણ વ્યસનો આગળ ગરીબ ગુલામ જેવા બની જાય છે; જ્યારે બહારથી સ્વરાજ્ય મેળવવાનો ડાળ ઘાલે છે. શ્રીદેવી એમનાથી દુર નહાસે છે. સ્વરાજ્ય દેવી એમને દેખી આંખો મીંચી દે છે. ધૈર્ય એમનો સંગાથ ત્યજી દે છે અને વ્યસની વિપરી લાલચુ ખાયલાઓજ માત્ર તેઓના સાથી થાય છે.

વળી કેટલાંક ઘરોમાં ઔષધરૂપી-વ્યસનોએ એટલી જડ ઘાલી છે કે તેના વ્યસનીઓ પોતાનું ઘર મૂળમાંથી

ઉપડી જાય ત્યાં સુધી પણ તેના મોહને છોડવાંજ નથી. તેઓનું સૂત્ર એકજ ધારણે ચાલ્યું આવે છે. ભૂખ ના લાગે કે ડોક્ટરની દવા લેવી. દવા લઈ પાછું ડબલ ખાવું એટલે સહજે અજીર્ણ થાય ત્યારે વળી ડોક્ટરને ત્યાં જવું. દવા લઈ ફરી ખાવા પીવાનું જ્ઞાન ન રાખવું જેથી શિરો-વેદના, પેટદુખી, જ્વર યા અણધાર્યા ભયંકર રોગોને પુષ્ટી મળે છે. એટલે ખિચારા ડોક્ટર લોકોની રાજી ચાલુ રહે છે. કહેવત છે કે આંધળો દળે અને કુતરો ખાય, પરંતુ કુદરતી નિયમો પાળવાનું તેઓને સૂઝતું નથી.

ધરડાંઓનાં સહેજાં હાથનાં ઉપાયોને તેઓ હસી કાઢે છે. જમા નાને અનુસરતા દાખલા પણ જોશો તો જણાશે કે કોઈ પણ જાતનું મશીન યા એન્જિન એકવાર બગડ્યા પછી તેમાં વધુ સ્ટીમ યા કોલસા ભરવાથી તે ચાલશે નહીં પણ કચરો કાઢી નાંખી સાફ કર્યા પછીજ તે પાછું સારી રીતે ચાલી શકશે. તો તદ્દનુસાર આપણું શરીર યંત્ર બગડ્યા પછી તેના ઉપર ખોરાકનો વધુ ખોજો લાદવાના ઇરાદાથી દવા લેવા કરતાં અપવાસ નિયમો શા માટે પ્રાબલ્યામાં ન આવે ! પરંતુ આપણે તે નિયમો ભૂલી ગયા છીએ અને આ ત્રિલાયતી વ્યસનોમાં સજડ સપડાયાં છીએ. અલખત, મૂર્ખ કર્મના ભોક્તાઓ દોષો આ જન્મમાં કુદરતી જીવલેણ વ્યાધિના રૂપમાં પ્રવિણત થએલાં પણ કેટલાંક દાખલાઓમાં જણાય છે ખરાં; પરંતુ તે ઘણીજ થોડી સંખ્યામાં હોય છે. ઉંડાણમાં ઉતરતાં સ્પષ્ટ સગળશે કે આપણાં અસલ વેદિક યમ નિયમો પ્રાશ્નિમાત્ય લોકોએ એક યા બીજી રીતે ઘણીજ યુક્તિ પુરઃસર ગૃહણ કર્યા

છે બ્યારે આપણે તેને સદંતર ઉંચા મૂકી દીધા છે.

અહો, વ્યસનોમાં રચીપચી રહી અંધ બની ગયેલ હિંદવાસીઓ, હજી પણ તમારી આંખો ખોલો અને જુઓ કે એ વ્યસનોએ તમોને શી સ્થિતિએ લાવી મૂક્યા છે.

સ્વતંત્રતાના સોનાના કલ્લાં હાથમાંથી ચાલ્યા ગયા છે અને પરતંત્રતાની લોહાની બેડીથી હાથ જકડાઈ ગયા છે. હાર ચાલ્યો ગયો છે અને દામણું (ઢાંરોના ગળે બાંધવાનું દોરડું) તેની જગોએ આવ્યું છે. તમારી (કેફી-ઓની પ્રાર્થનાઓ પાશ્રિમાત્ય લોકોને હાસ્ય વિનોદનો વિષય થઈ પડ્યો છે. છતાં તમારી માતા સ્વરાજદેવી હાથમાં ખુલ્લું ખડ્ગ લઈ ચોમેર દુબ્ટો સામે ધૂમે છે. અને તમોને વારંવાર સાવધ થતા પોકાર કરી રહી છે. સચેત થાઓ, સાવધ થાઓ, અને જુઓ કે પરિસ્થિતી શી છે. આત્મબળ-હથિયારથી દૂર્યોસન-બેડીઓ તોડી રક્ષા કરતી માતાને રાહત આપવા કમર કસો. ખડીકણુ બાવલાપણું છોડી દઈ આગળ ધસો. વિશ્વાસનો વાવટો સામે રાખી પાછાં પગ નહીં કરતાં દુબ્ટો ઉપર એકદમ તુટી પડો. જુઓ જુઓ સામે વિજયદેવી વિજય-માળ તમારા શિરોમાં આરોપવા એકીપગે થઈ રહી છે.

શાહ નંદલાલ વિકુલદાશ.

નંદતરંગ

ગીતિ.

સત્યવ્રતા સાવિત્રી, વિદ્વલ સુતને આવી સહાય કરો,
મંગળ આશિશ હઈને, આ શરણાંગતના દુઃખ સર્વ હરો.

પ્રારંભપ્રાર્થના

લલાં માતને તાત જે આઘ પૂજ્યો,
પ્રણામું વિધાતા મતિ-દાન દીજો;
સ્મરું શ્રી ઉમાપુત્ર ને શારદાએ,
લલો જે થકી ગ્રંથ આ પૂર્ણ થાયે.

ભનું દેવકીપુત્ર સારંગપાણી,
દીજે જ્ઞાનનું દાન ને શુદ્ધ વાણી;
ભૂલું ના કદી સદ્ગુણી કૃપાને,
ગળી ગર્વ છેડું શિખા શબ્દ-બાણે.

ભુજંગી છંદ

નથી રે નથી પિંગળે પાઠ સાધ્યો,
નથી રે નથી જ્ઞાન સન્માર્ગ લાધ્યો;
નથી રે પથે ભક્તિ વૈરાગ્ય વાધ્યો,
નથી રે મથી ધર્મને ગાંઠ બાંધ્યો.

૧

નથી રે નથી પંડિતો સાથ સાધ્યો,
નથી રે મતિ લેશ ઉદ્ધોધ વા સો;

બહી ઉમિઓનો ઝરો જે ઝરે છે,
મતિ અદ્ય એ નંદ આગે ધરે છે. ૨

ધણીએ હશે ન્યૂનતા કાવ્ય માંડે,
કવીઓ ન દેશે જરી લક્ષ ત્યાંડે;
મતિ હંસશી રાખને સાર લેને,
ઝહી ક્ષીર વારી મુકી એમ દેને. ૩

માતા મહાલક્ષ્મિ

મુંખાપુરીથી હશ વીશ કેશો,
શેભે હિશા ઉત્તરે સુ-પ્રદેશે;
અખી કિનારે બહી ભાંત ભાળો,
આરે હિશા વારિપ્રવાહ વાળો. ૧

કર્યો કહો આમ વિશાળ વા તો
નાના વિધિ યોગ્ય ઉદ્યોગ થાતો;
જ્યાં પાનને ફૂલ મલથી ઉભાતો,
હક્ષીષ્ઠ પશ્ચીમ મૃદુ વાયુ વાતો. ૨

જ્યાં આમલી આંખ તાલી તરુઓ,
ને નાળીયેરી મૂકે કઈલીઓ;

જ્યાં ઘાસ ને મૂળ તંદ્રલ પાકે,
પાકે યથાકાલ વિધ વિધ શાકે. ૩

વસ્તી ગણાતી, ષડ્ હજાર કેરી,
હિંદુ મુસલમાન ત્યમ પારસીની;
ઉદ્યોગ ખેતી ખરો : જ્યાં ગણાતો.
નીતી રિતી ધર્મ જ્યાંનો મનાતો. ૪

વાડી વજીર. વળી આમ્ર ખાગો,
ખીલેલ પૂખ્તો તણી જ્યાં પરાગો;
મહે'કે અકિંચન અને ધનિક સ્હામે,
શાંતિ ખરી જ્યાં વિપત્તિ વિશમે. ૫

સોનાર લોહાર કડિયા કસારો,
કારીગરો સુચણુકારો સુતારો;
જ્યાં ખંગડીની હુતી બહુજ ખ્યાતી,
વાણિજ્ય વ્યાપાર રીતી ગવાતી; ૬

આદહાદિની 'ચિંચણી' નામ ધારી,
ભૂમિ લલી જન્મદાત્રી અમારી.
તારાપુરે શોભતું તેની જોડે,
દક્ષિણમાં ચાર ફલાંગ ફરે. ૭

ખાડી થકી ભિન્ન ગણાય તોયે,
સંબંધથી એક મનાય છે એ;
ત્યાં પારસીઓ ધણાંએ વસે છે,
ખેતી તણાં ઉદ્યોગમાં મથે છે. ૮

ઐમારતી કાઠપુર જંગલો જ્યાં,
મૂકી જુઓ પૂર્વમાં પર્વતો ત્યાં;
માઘલ ચોવીશને અંતરે છે,
માતા મહાલક્ષ્મિ ગિરિયે બિરાજે. ૬

ફરે થકી દેખતાં ટોંક વાળો,
દેવી-ગિરિશંગ શોભે રૂપાળો,
તેની તળેટી મહીં શોભતી શી !
દેવાલયે મૂર્તિ માની ભલીશી. ૧૦

દેદિધ્ય દેખાવ પ્રભાવશાળી,
વ્યાઘ્રાસની શાંત સ્વભાવ વાળી;
જોડે રૂડી દીપતી મૂર્તિ નાની,
પ્રચંડ ચંડેશ્વરી કાળિકાની. ૧૧

મેળો ભરાયે ભલીભાંત ત્યાંનો,
ચૈત્રી પુનેમી દશ પાંચ દીનો;
ખેડાં તણાં પૌર જનો ઘણાં જ્યાં,
છોટી ખડી હાટ લઈ જતાં ત્યાં. ૧૨

ભાવીક ભકતો ગુજરાતમાંના
આવે ઘણાં દર્શન કાજ માના;
આવે ખડુ લોક બાધા લઈ ત્યાં,
પાડે પુરા કોડ સૌના ભલાં મા. ૧૩

થાયે મહા યજ્ઞ જ્યાં પૌર્ણિમાનો,
હોમાય અશુભસ્ય ધૂન નાળિકેરો;

જયોતી અમૂકે ધૃતની સદાને,
ભૂવો ગિરિપે અરપે ધ્વજને. ૧૪
પ્રત્યક્ષ દેખાય પ્રતાપ જેનો,
વાણી કથે કેમ પ્રભાવ તેનો;
જ્યાતિ ઘણી જેની જગે ગવાણી,
આ નંદ નાંદે સદા જોડી પાણી. ૧૫

દુહો

નર દીપે રૂપથી સદા, ગુણથી રૂપ શોભાય;
જ્ઞાન વડે ગુણ દીપશે, જ્ઞાન ક્ષમાથી સુહાય.

છંદપય

ધૈર્ય ધરે દુઃખે સદા, અભયુદયે ક્ષમાય,
સભા વિષે પટુતા ધરે, શૌર્ય ધરે રણુમાંય;
કીર્તિની ઇચ્છા કરે, હરિભજન શ્રવણ સાર,
પંડિત કહે છે સર્વ એ, મહાત્મા પ્રકૃતિ પ્રકાર.

છપ્પય

માણિક્ય નહીં હોય, દેખિતા સૌ પત્થરામાં,
મૌકિક પણ નહીં મળે, સર્વે કુંજર કણોમાં;
ચંદન કેરું કાઢ જો, બતાવે સર્વે વને,
નંદ કહે સાધુ મળે, હરદેશે ઝાટે તને.

વિદ્યા

શાર્દૂલ

વિદ્યા સુંદર રૂપ છે પુરૂષનું, સંપદ મહા ગુપ્ત જો,
વિદ્યા ભોગ વિલાસ કીર્તિ અરપે, વિદ્યા ગુરૂનો-ગુરૂ;
વિદ્યા બંધુ વિદેશ દૈવત બંધુ, વિદ્યા દિયે સુખ સૌ,
વિદ્યા રાજગૃહે પુણ્ય ધન ના, વિદ્યા વિના નર પશુ.

વાણી

શાર્દૂલ

બાળુ-બંધ વિશાલ હારથી કઢી, દીપે નહીં પૂરૂષો,
દીપેના કઢી સ્નાન ગંધ, પૂરૂષે વેણી અલંકારથી;

વાણી અંસ્કૃત માત્ર નિર્મળ વડે, શોભે મહાપૂરણે,
વાણીનું અચલીત ભૂષણ સદા, છે આ ચલિત ભૂષણે.

લક્ષ્મીનો માર્ગ

લક્ષ્મીતણે ગમન માર્ગે યથાવકાશ,
કાં દાન લોગ અથવા ત્રીજે વિનાશ;
જે લે ન લોગ ચદિ પાત્રકરે ન દે છો,
તેના ધને તૃતિય માર્ગે લીધેલ દેખો.

ધન.

પઈ પઈ કરીને આ, મેળવ્યું દ્રવ્ય ભારે,
ધન બહુ સુખ દેશે, જાણીને અંતરે રે;
અધિક ધન છતાં એ, દુઃખ ડાંખે ઉરે રે,
શરણ સ્મરણ હાવે, સદગુરુ તુંજ તુરે.

નિદ્રા.

ઓ નિદ્રા મધુરી પ્રજાજન તને, સપ્રેમ આલિંગતા,
લેતા નિંદ સુખે વિસારિ વિભુને, સાનંદ આંદોલતા;
ભૂલીને ભ્રમતા ભવાટવી વિષે, થાકી જતા શોધતા,
રાજ રાંક સમાન માન મુકીને, તુંઓથ સ્વીકારતા.

પ્રેમ

૫૬

પ્રેમ બંધન અજબ અજબ (૨)

પ્રણામ સમી એ ગાંઠ,

તુ....ટે નવ છુ.....ટે પ્રેમ.

સાવિત્રી સુકુમાર શાણી,

પ્રેમબંધનમાં મુંઝાણી; (૨)

સ્નેહ સરિતા.....એ....નીર

કદી નવ જુ....ટે.....પ્રેમ

વસંત

૫૬

ધનધોર સકલ નલ છાયું રે....(૨)

કરત પુકાર આજે....ર આતક,

ઘોર બપૈયા નાચત,

ગાવત કોમલ કોમલ કડે

હાહુર કરત પુકા....ર

પુષ્પ વસંત અલીવ મનોહર

બહુતી આ....મંદ વાસુ રે....ધન

વિધિ

ત્રોટક

- લખિયા ત્રિધિદેખ લલાટરિષે,
 નહિં કે.ટિ ઉપાયથી દૂર થશે;
 ધન થોડું ઘણું મળવાનું હશે,
 તે અચાનક આવી તને મળશે: ૧
- કહિ હોય અતી નળજો નનમાં,
 કહિ વ્યાધિ પરુ ચરતા વનમાં;
 કહિ હોય મહા ત્રિપ જંગલમાં,
 કહિ નીર્જન નિર્જન મૃ-સ્થળમાં; ૨
- કહિ વૃષ્ટિ નહિં ખટ વર્ષ પડે,
 નહિ ધાન્ય અને જળ શોધ્યું જડે;
 કહિ ઘાસ સુકું નજરે ન પડે,
 કહિ માત પિતા વળિ ભાત લડે; ૩
- વધુ કોટિ ઉપાય થકી ન મળે,
 કહિ હોય સમર્થજ લૂપ લલે;
 કહિ મેરૂ ત્રિષે ભટકેજ ભલે,
 નહિં ભાવ્ય વિના કાંઈ કાર્ય ફળે. ૪
- કહિ કુંભ નહીં જળ ભાર વડે,
 અધિકું મહાભાગર કેજ કુલે;

ધર ધીરજ શાંતિ ઉરેજ સદા,
નહિ દાખવ વૃત્તિ કૃપણ જનને.

૫૦

એક પુષ્પ

ખહુ લંછ ભટકયો હું નિશ્ચમાં જોઈ જોઈ,
શ્રમિત ખહુ થતાંએ યત્ન મૂકયો ન કાંઈ;
સત-સુરભી તણો આ પારખી કોઈ જાયો,
અતિ પરિચય અંતે હા ! જુગલ તું જણાયો.

ખહુ અવગુણ દોષો યા જુદાણાં ઘણાંએ,
અમ શિરપર મેઢ્યાં ત્હોમનો જે જનોએ
નહિ કદી ઉર ધરતાં કાન કાચા કરીને,
દઈ દિલ આલિંગન, ચિત્ત માફ હયું તેં.

ભારતભૂમિ

ત્રોટક

ભૂમિ ભારતના નર ર....તન અહો....

તવ ચિત્ત વિષે.... અમિલાષ દિસે....(૨)

જીવ જે તરસે....તલસે....વિલસે.....

હરશે દિન આ....ર તણે.....અરસે....ભૂમિ

સાળી.

વાદળ થકી ઢંકાયલાં, રવિકીર્ણ છુપાં નવ રહે,
વાદળ વિખૂટાં થઈ જતાં, આત્મ-પ્રકાશે ઝળહળે;
જેના પ્રતાપવડે સદા, આ વિશ્વ ઘટમાળા વહે,
તે નષ્ટ થાયે જો કદી, તો ભાર વ્યર્થ ભૂમિ સહે.

કદિ ચિદન નડે....તવ કા....યે વિષે.....
શિર હસ્ત હજો....ભૂ દે....વીના.....ભૂમિ.

સાળી.

વિણ કેળવ્યે ઘઉં પિય્ઠ, પોણી તો સુવાળી નહીં બને,
વિણ કેળવ્યે હીરા અન્ન, માણિક્ય પત્થર સમ રહે;
નહિ સંપ કેળવણી છતાં, જળને વલોવ્યા સમ ગણો
આ નંદ ને જો આહતા હો, તો ખરે સંપજ લણો.

નહિં માન્ય કરો....કદિ આ....પ લલે.....
શિર હસ્ત હજો.....ભૂ દે....વીના....ભૂમિ.

શેરખજારમાં શેરોની પતાવટ ૧૯૭૭

કરીમ, કેસંટ, કોલાખા, કોહીનુર, હાઈડ્રો, દામ વળી,
 ફીનિક્સ, ફાજલ, ફીન્લે, ડાઈંગ, બર્મા બેઉ સાથે મળી;
 સ્વદેશ, શાપુર, સિમ્પલેક્ષ, સેંચરી, સ્વૉન, શિવરાજ ગણો,
 સ્ટીમર, ખુંદી, ખડીચીંગ સાથે, નાગપુર, ન્યુ ટ્રેટ લણો.
 ખટાઉ, ડેવીડ, આલકોક, ઇંડોર, માઈનીંગ, પર્લ, વળી,
 તાતા, કટની ઓર્ડીનરી ને ડિક્કર્ડ તાતા જાય લળી.
 વાયદા થકી પત્યા જાય છે, ગણ્યાં શેર જે ઉપરના;
 ખસે રોકડે આ સિવાયના રહ્યા શેર જે બાકીના.

ઘડીઆળનું ગીત

જુઓ તમે સુંદર આ કેવું, હીસે છે ઘડીયાળ,
 બોલે પણ કટકટ ને રીઝે, નાના મ્હોટા બાળ.
 કલાકનો કાંટો નાનો તે, ધીમે ધીમે જાય;
 મીનીટનો કાંટો જે મ્હોટો ઉતાવળો ખડુ થાય,
 બાર ખંડ જેમાં પાડ્યાં છે, ચંદો તે કહેવાય;
 ફરેક ખંડે પાંચ મિનિટના, આંકો પણ દેખાય.

બાર ખંડ મ્હોટો ચાલે જ્યાં, કલાક એક ગણાય;
 (પણ) નાનો કાંટો એક કલાકે, એક ખંડમાં જાય.
 એક બે ગણી મ્હોટા અંકે, બાર વાગશે જ્યાંય;
 ખંડે કાંટા એક મેકની, સાથે ત્યાં જોડાય.
 બાર પછી છૂટા પડતા જ્યાં, મ્હોટો વધતો જાય;
 મિનિટ તેટલી ગણી હિસાબે, વાગ્યા રે સમજાય.
 પંદર મિનિટે પા કલાક ને ત્રીસે અર્ધો થાય;
 'નંદ' કહે જ્યાં સાંઠ થાય, ત્યાં પુરો કલાક ગણાય.

અલૌકિક રાજસ્વપ્ન

સુણ સચિવ માહરા શાણા કહું એક વાત,
 હીહું સ્વપ્ન અજબ મેં આજ સુરમ્ય પ્રભાત.
 દૃષ્ટિયે પડતાં આનંદ ઉરે ન સમાય,
 પણ કહેતાં આપ્ત જનોમાં હાંસી થાય.
 કોઈ અજબ પરીચો નૃત્ય ત્યહાં કરતી' તી,
 વગી ગાન તાલથી વૃક્ષ પરી કરતી તી.
 શું વૃક્ષતણું એ ખ્યાન કહું હું આંહીં,
 મુજ રાષ્ટ્ર અખિલમાં પણ નવ હીહું ક્યાંહીં.
 થડ તામ્રતણું શાખા આંદીની સોહે,
 વળી પર્ણ સુવર્ણ મનોહર ચીતડું મોહે.

હંસો કંઈ માનસ સરવર ભૂલી બ્રમના,
એ વૃક્ષ ઉપર માંજીકનો ચારો ચરતા.

શા. ૧૯૭૭ કાર્તિક સુદ ૧

વિક્રમતણું આ વર્ષ જે, નવલું જુઓ છે હર્ષથી,
બળતું દિસે અંતરથકી, નાના વ્યસનનાં દર્શથી;
જે દેશ વિક્રમનો હતો, તે દેશના સંતાન આ
આદેશ ક્રમને તોડતા, ચક્રમ બન્યા ધરી મૂઢતા.
અભિમાન હોયે દેશનું, સેવા કરો તનમન થકી,
પાછાં પનોતાં ના ધરો, ધનથી યાદ તે થઈ શકી.
નિજ બંધુઓ અજ્ઞાનથી, સડતા વ્યસન ગર્તા મહી,
તેને બચાવા આદરો, યત્નો ભલે કષ્ટો સહી.
નિજ દેશનો પૈસો ચરે, પરદેશમાં ઘસડાય જ્યાં,
તેને જતો અટકાવવા, આંખો મિચામણુ થાય કા ?
નિજ દેશ બંધુઓ શિરે, જુલ્મો-સિતમ વરસે જહાં,
ઓ હિંદ વીરઓ હજી, શું શાંત થૈ બેસી રહ્યાં ?
નિર્દોષ દેશી બાંધવો, અન્યાયથી પકડાય છે;
કેં કેદમાં સપડાય તો, કેના શિરોવધ થાય છે.

કે' બાળકીઓના અરે, શીયળ વ્રતો લંગાય છે,
 કે'ની અરેરે ! લાજ, ધોળે દાહડે લૂંટાય છે.
 ધન ધાન્ય પરદેશે જતાં, ગાયો તણ્યાં વધ આવે છે,
 તોયે બનીને બાયલાં, સાંખી રહ્યા આ જુલમ શે' ?
 તે બીમ અર્જુન પાંડવો, યૌહાણુને ખેંગાર ક્યાં ?
 તે વીર વિક્રમ કરણના, પ્રાક્રમ ત્રણાં પરતાપ ક્યાં ?
 તે વીર્યના અનુજે તમે, નિર્માલ્યતાને આદરે,
 તો કૂળ લાજે માતની, શુરવીર સજ્જ થઇ રહો.
 સમજ્યો. અરે ! પાંચાળ તનયા પણ સુકાર્ધ સલામહી,
 સમર્થ પાંચ પતિ છતાંયે ધર્મ આજ્ઞા અનુસરી.
 ઓ કર્મવીર ! તું ધર્મધારી, ટેક તારી રાખજે,
 પણ સમજીને શાણા, રખે માતા ઉદર લજવાડજે.
 આ રાજ્ય રાણીતું નથી, * માન નથી આ રાજ્યમાં,
 સેવક બન્યા સત્તાધિશે, સત્તા ચલાવે સહેજમાં.
 કે કાન તો ત્યાં સાન ના, હો સાન તો ત્યાં કાન ક્યાં ?
 જ્યાં સાન માન જખાન ના, બાકી રહે મેદાન ત્યાં.

* મર્યાદા.

શ્રી ઘોઘારી દશા પોરવાડ ઉત્તતિ મંડળ

શ્રી ઘોઘારી દશા પોરવાડ, ઉત્તતિ મંડળ આજેરે,
 ઘોષો વિજય તણાં વરતાવી મંડપ માંદા બિરાજેરે;
 ઘાટ ઘડે ગુણિયલ એ કેવા? સુર જનોને છાજેરે,
 રિપુ સર્વેનો નાશ કરે એ , શુભ અવસરને કાજેરે.
 દર્દ બધાં દિલના દુર કરીને , ગાયે એક અવાજે રે,
 શામળીયાનું સ્મરણ કરતા , એ મંડળ ના લાજે રે.
 પોરવાડ મુળ પુર નિવાસી, ચિંચણ વાસી આજે રે,
 રૂળવા ઘોઘા થઈ અહીં આવ્યા, ઉત્તતિ આશા કાજેરે.
 વાડી વજીર શ્રીની કૃપાએ , ચિંચણ ગામને સાજેરે,
 ડગમગ ડગમગ ડોલત ડોલત, એ મંડલ અહીં ગાજેરે.
 ઉદય થયો સંમજે જ્ઞાતિજન, સુભાગ તણો સમાજેરે,
 નમ્ર થયે ગુણ અણગણ દીસે , દ્રષ્ટ કરી નવ બાજેરે.
 તિમિર સર્વ તમ દૂર થયું છે, ભાસ્વત કલા પ્રકાશેરે ,
 મંગલ કાર્ય વિષેજ મત દિયે, આનંદ ઉર ઉલ્લાસેરે.
 દુરજો ના કદી દુષ્ટ થકી પણ, કરતા દેશ સેવા જરે,
 લક્ષ્મિ-પતિને અહુર્નિશ વિનવે 'નંદ'પ્રભુ તું ધાજેરે .

દુનિયાનો માનીતો—શત્રુ.

આ દુનિયામાં નવું લોકડું ચાહતણું પેહું કયાંહી
 ટી ચીજના ગુણ ઉચ્ચાડું શ્રવણ કરો હિંદુ ભાઈ.
 અરે રામ આતે શું કરવા બેઠા છે હિંદી લોકો,
 વગર વિચાર્યું કાર્ય આદરી ખાએ છે જળરી ઠોકો.
 પ્રથમ ચીજ આ અજબ ચાહની ચીન વિષે બનવા પામી
 તેમાં પણ યૂરોપ તણી આ દુનિયામાં ખ્યાતી જામી.
 સિલોન, પેકિન, કાંઆવેલી, કલકત્તાની બલિહારી,
 પોલ્સનની અજબ પ્રકૃતિવાળી પણ લીખ્તનથી સૌ હારી.
 યૂરોપિ લોકો મિલક શુગર વિનાનાં ચાહ પીવા લાગ્યા,
 દુધ સાકર વિણ કદી ન ચાલે એવા હિંદુઓ જાગ્યા.
 હિંદિવાનના ભાગ્ય બખ્તથી હોટલસો તૈયાર થઈ,
 તે પૈકીં હું કહું તમોને સાંભળજો સૌ કાન ઘઈ.
 અમદાવાદ નિવાસિ સજ્જનો લક્ષ્મિ, લોજમાં દહેર કરે,
 ગોખલે—વેલણકર હોટલમાં મુંબઈ—વાસી પેટ ભરે.
 દોન સિંગલ ભણ ગટાટી પાવશેર પુરી આના,
 શંકરપાળે અસેલ ચાંગલે નવટાંકાંચી પ્લેટ આણા.
 એટલામાં બે ગુજરાતીઓ પાઘડા ઘાલી ત્યાં આવ્યા,
 કબલ એક લેમન કોલ્ડ ડ્રીંક આમચ્યા સાઠીં લાવા.

એક સમે જે નિર્ધનિયાઓ ગામ એકમાં ફરતાતા,
 પૂમ્છા કરતાં એમ જણાયું ચહાની દુકાન જોતાંતા.
 અરે ભાઈ શું કાર્ય આદર્યું વ્યર્થ પઈસા કાં નાંખો,
 ગોશાળામાં દુધ મળે છે તે પીને બુખડી ભાંગો.
 દુધધકી વાયુ પકડે છે પચે નહીં એ તો મુજને,
 ચાહ તણી તો ખુબી ન્યારી છે ખખર નથી કે શું તુજને.
 ઉંઘ ઉડાવે આળસ કાઢે કામ કરાવે ચુપકીથી,
 મૂરખ જન શું સમજે એમાં વ્યર્થ ખીએ છે બિલ્લીથી.
 મ્હાચિનના લોકો સરવે ઘણું કઠણ કામ હાથે કરતા,
 મુસાફરી ચાલી કરવામાં કદી નહીં પાછળ પડતા.
 આધુનિક અખળા, સખળા, નખળા થઈને ઈહ છે વિચરે,
 સત્ય શોધતા વિચારવતોના તનુ રોમાંચ ખડા કરે.
 માંછલ જેની મુસાફરી પણ પગે ચાલીને થાય નહીં,
 પાંચ ચોરનો જોળે લઈ જતા કમ્મર વાંકી થઈ રહી.
 વધુ કહું શું ભાઈ આપણા કાળજડા કોરી ખાધા,
 શક્તિ આપણી બધી હરીને રક્ત તણા પાણી કીધા.
 નથી ગયું કાંઈ વહી હજી ચેતીને ચાલો સહુ ભાઈ,
 ચીંચણ વાસી નંદલાલના વચનો પર કરી ખ્યાલ કંઈ.

તમાકુનો તમાસો !

“ગઝલ”

તમાકુ આપ મેં દીઠો , તમાસો તાલ્યરો ભારી ;
 નચાવે લોકને તું તો, ફસાવીને કીધી ખ્વારી .
 અમલ તારો દિસે છે , સર્વ કોઈ રાય રકોમાં ;
 નમંતા લોક હું દેખું , સુણંતા આપ ડકો ન્યાં .
 ગરીબો કે તબંગરમાં , નથી દીઠો હજી કોઈ ;
 મુકીને માન પોતાનું , નથી મોઢો તને જોઈ .
 મજબૂરો આપડા બેહાલ , થાતા કામથી ન્યારે ;
 બહાનું કાઢી ખીડીનું , લીએ વિશ્રાંતી એ ત્યારે .
 ખરે રે ! એ દુવા હેતા , પ્રથમ તારા વિધાતાને ;
 તણાતાં ન્યાં ખુરે હાલે , દિયે એ દોષ પોતાને .
 કમાતા કે ભણંતા છાત્રા , જોશો તમે દુષ્ટે ;
 ખિડીના દુષ્ટ દુર્વ્યસને , દમીયલે શ્યામ અધરોષ્ટે .
 ગૃહસ્થી લોકની શી વાત , કહેવી આપની આગે ;
 દશા દેખી ખુરી થાતી , હા.....ય અંતર અતી લાગે .
 સબ્હારે ઉઠતાં પહેલાં , તમાકુ દંત ધોવાને ;
 પછીથી પાનની પટ્ટી , અધરને રક્ત કરવાને .

નહિ માને છતાં ફિલ તો , ભરૂચી લેળવી ચૂને ;
 તડાકી લેઇ ચપટીમાં , મુકી અધરે પછી ચૂવે .
 ભરીને થૂંકથી મોઢું , વલોવે તે પછી મ્હોમાં ;
 કરંતા વાત મિત્રો સાથ , વસોને બગાડે એ .
 નહિં થાયે હજી કંઈ હસ્ત , શેઠ ઉઠે તુમાખીમાં ;
 લઇ ઉખ્ખી ખીડીની હાથમાં , ખોલે ધુમાખીમાં .
 ધરી હોંસે હવે મુખમાં , બિડી વિચળધની કાઢી ;
 ધરે છે આગને મુખ પર , જીવંતા જ્યોત પ્રગટાવી .
 કહે ગોટા જઈ ગગને , સમાપ્તિ યજ્ઞની કીધી ;
 હવે આનંદમાં શેઠે , ઉઠી જળલોટી કર લીધી .
 આવતા શેઠ શું કહે છે ; બલીહારી પ્રભુ તારી ;
 અલૌકિક ચીજ તેં કીધી , હૃદયને શાંતી દેનારી .
 અલ્યા એા ને જરા તપખીરની , ઉખ્ખી પડી છે ક્યાં ?
 કરે બે હાલ આ સળખમ , જરા શાંતિ થવા દેના .
 જઈ છોરો લઈ આવ્યો , ગુલાખી તપખિરી ઉખ્ખી ;
 લિઓ બાપુ ! લઈ આવ્યો તમારી નટ નટી બુટ્ટી .
 લહું થાને ભલા છોરા , સદા તારૂં લહું થાને ;
 રહી તત્પર સદા સત્કાર્યમાં , શાંતિ સદા પા'ને .
 ઉઘડતા ઢાંકણું ઉખ્ખી તણું છિંકણી હતી જેમાં ;
 ઉડી નાના રમંતા બાળના નિર્દોષ નેત્રોમાં .
 રડે બે બાળકો બે હાલ , ચોળી આંખને હાથે ;
 હવામાં ઉડતા રજકણ , પ્રવેશે નાકમાં સાથે .

મહાકો બાપ પણ તાણી , ગયો બે પુત્રની બહારે ;
 અરે અથડાય પુત્રો ન્યાં , વેદના છીંકની બારે .
 કરે છીં છીં હવે દોરા , સરે લીંટો તણા લપકા ;
 અતી મહોટા અવાજે બાપ પણ , ' આં છીં ' જુઓ કરતા .
 બિચારા બાળ પાડે ચીશ , ઝબકીને અતી રોતા ;
 મળ્યા લેગા બધા પાડોશિઓ , હેવાલને પુછતા .
 રહ્યાં છાનાં રડતા બાળકો , પણ તાવ નાનાને ;
 પછી ધંતર અને મંતર તણાં , ઉપચાર ત્યાં થાતા .
 પુરી પચ્ચિશની ઉઠી , થયો ન્યાં છોકરો સારો ;
 મુકે પાણી હવે તપખીર પર , એ બાપ મતબાળો .
 હજી તો બહુ રહ્યું કહેવું , કદી કંટાળશે વાંચી ;
 તમાકુ ચીજ જેવી ચીજ , નંદે ના કદી ચાચી .

૨

ફકીરો સાધુ સંન્યાસી , મથે વ્યસનો મુકાવાને ;
 ધરી બે હાથમાં હોંસે , તમાકુ ચિલ્મમાં તાણે .
 બનાયી યહુ અમીરી ચીઝકું , અલ્લાહને ખ્યારે ;
 જીસીકો સેવનેસે કયા , જીગરકો શાંત કર ડારે .
 નથી જેને પઈ પૈસા તાણી , આ લોકમાં પરવા ;
 ફસાયો જો તમાકુમાં , પડે છે ચાર એ મરવા .

લિખાઈ બીખ માંગે છે , પ્રભુ સુખ શાંતિ સહુ દેશે ;
 રિખાતા આ મને ખીડી , અરેરે કોઈ ને પાશે .
 અમીરી રાજ રજવાડો , જરી દૃષ્ટી કરી ન્યાળો ;
 નથી જ્યાં ન્યૂનતા પૈસા તણી , એ મંદીરો બાળો .
 તમાકુ ગોળમાં લેળી , બનાવે છે ગુડાકુને ;
 પછી ચિલ્મો ભરી હોકાવડે , તાણે તમાકુને .
 અમલદારો અમીરો પાંચ , કે પચ્ચી મળી લેળા ;
 લિયે આસ્વાદ હોકાનો , કમેથી હાં ! જુઓ કેવા .
 અમીરી ચીજ આ દુનિયા વિષે , જે કોઈ ના પીશે ;
 અરેરે ! વ્યર્થ એ જન્મ્યો ભૂમિપર અંતે પસ્તાશે .
 જુઓને ભૂપતિઓ જે , સર્વના ન્યાયના દાતા ;
 પ્રજા ગૌપ્રામ્હણોમાં જે , સદા સુખશાંતિને ચ્હાતા .
 બની લાંપટ અરે વ્યસનો થકી , બેહાલ એ થાતા ;
 રહ્યો ક્યાં ન્યાય ભૂપાલો તણો , એ ઇશ તું ત્રાતા .
 બનાવી સર્વ કોઈ ચીજ , આ દુનિયા વિષે ઇશે ;
 નથી એમાં અરે એકે , વિના ઉપયોગની દીસે .
 જીવોને કાજ વસ્તુઓ , જીવો ના વસ્તુઓ માટે ;
 જીવો કાં લેદ એ સૃષ્ટિનિયમનો માર્ગને વાટે .
 બનાવો દાસ વ્યસનોને , બનો કાં દાસ એના કો ;
 ગુલામો કાં બનો એનાં , ખરી ને શાંતિને ચાહો .

હજી હીઠા નથી ભાઈ , સુધારાના તમે સાથી ;
 ખરે જો જો તમે નક્કી , બહુ છે મોજ આનાથી .
 વકિલ બેરિસ્ટરો કે ડોક્ટરો , જોશો વિચારોમાં ;
 હાથમાં શ્રીફ્ટ પ્રિસ્ક્રિપ્શન , અને ચીરોટ મોઢામાં .
 ખુમાડા કાઢતાં મ્હોથી , હાથથી લેખણી ચાલે ;
 કાનથી રાવ સાંભળતાં , આંખ ઝીણી કરી ભાળે .
 વળી કૈંતો તમે જોશો , ભટકતા પૂર ફેશનમાં ;
 પાટલુન કેટને સ્ટોકિંગ્સ વિલાતી ખૂટ છે પગમાં .
 હાથમાં સ્ટીકની સાથે , યૂરોપી હુટ પણ માથે ;
 ગળે પટ્ટો વિલાયતનો , ટાઇ સાથે કડક બાંધે .
 આવડે અક્ષરે ના એક પણ , ઇંગ્લીશનો જેને ;
 સીઝર સિગરેટ વિણ ચાલે નહીં ; ઘડીએક પણ તેને .
 અરે એ હિંદિ બંધુઓ , હજી નયનો જરી ખોલો ;
 બની શું લીન વ્યસનોમાં , મુખે સ્વાતંત્ર્ય જય ખોલો .
 ગુમાવ્યા જ્ઞાનતાંતુઓ , સુકાયા હૃદયઝરણાંઓ ;
 શરિરકૌવત ગયું ચાલી , છતાં મહમસ્ત કાં ડાલો ?
 ગયું ને ભય છે ભરો તણાતું દ્રવ્ય પરદેશે ;
 તમારા દેશની ઢાંઝે જરા ઉંચું કરી ભાળો .

અંશ હો. દેશ લક્ષિતનો, શુષ્ક તમ હૃદયમંદીરે ;
કહ્યું નંદલાલનું માની , લૂંટાતી લક્ષ્મિ છોડાવો .

શ્રી-સ્વરાજ્ય-ગરબો

યાને

ખાલી મહાત્મ્ય.

(સમ-એની નીજ નીજ નીતિધર્મ)

સર્વની આપે તો કરીયે કંઈ વાત સ્વરાજની રે
જોના ઉપર આપણુ દેશ તથો આધાર
સહિયર ખાલીથી તમ દેશ તથો ઉદ્ધાર છે રે—ટેક

સાખી

ખાલીથી ઉદ્ધાર છે, ખાલી અવ આધાર ;

અહીં અહીં અહીં અહીં અહીં અહીં અહીં અહીં

ચાલ—માટે શોભા સઘળી ખાદીમાં માની લઈ રે
ધારો શુભ દિને શુભ કાળે ખાદી અંગ.....સહિયર

સાખી

શેઠ મહોદધિમાં ડુબે, સઘળું ભારત આજ;
તરવા મારગ છે નહીં, જો નહીં મળે સ્વરાજ.

ચાલ—ઢાળે દેશ તણી છોડી હઈ મૈથાસમને રે
મારી ગાલ તમાચો લાલ ન રાખો રંગ.....સહિયર

સાખી

સમય સત્ય સમજી લઈ, ધરજો ખાદી વસ્ત્ર
અસહકાર વૃત્તિતણું, અડગ શાંતિમય શસ્ત્ર

ચાલ—ધારી ધૈર્ય હૃદયમાં રાખો અવિચલ નામને રે
દેખી દેઠ તમારો થાયજ કુષ્ટો ઢંગ..... સહિયર

સાખી

નામ તમારું રાખશે, ખાદી અનંત કાળ;
આખાદી દેશે ખરી, ભારત અવ કંગાળ.

ચાલ—ચાલો સત્ય માર્ગથી રાખી આગળ નેમને રે
જેથી નેતા પલ્લ નવ થાય પ્રતિજ્ઞા—લંગ.....સહિયર

સાખી

ચરખો ચાલે હર ધરે, સુતર કાંતે હાથ;
સાળ ચલાવે હોંસથી, સ્વરાજ છે સંગાથ.

ચાલ—માટે તનમન ધનથી સેવા કરવા સંચરો રે
વધશે કાંતી અનુપમ રહેશે ઉન્નવળ અંગ.....સહિયર

સાખી

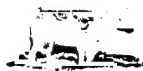
સ્વતંત્રતાથી દેશમાં બની શકે જે કંઈ;
માત્ર ધરો આધાર તો કદી ફસાશે નહીં.

ચાલ—છોડો દુર્વ્યસનો ને ખોટી આધિનતા બધીરે
ફાવે કોણ કહો નહીં, હોય જ સાચો સંગ.....સહિયર

સાખી

સ્વદેશ હિતને કારણે, છોડો અવનવ રંગ;
જપ તપ વ્રત આદિ કરો, સાદા રાખી ઢંગ.

ચાલ—સેવક નંદલાલ ના વચનો ઉરમાં ધારશે રે
તો તો લાજ રહે મહાકાળી રાખે રંગ.....સહિયર

સંવત ૧૯૭૪ ના સાલની ભયંકર દીવાળી.

મુંબઈ.

આવી આવી દીવાળી આવી આવી , ચાલો ચાલો
જોવાને જઈએ બહાર (૨)

ચાલો જોવાને જઈએ બહાર , ભલા ચાલો જોવાને
જઈએ બહાર—આવી

આ તે દીવાળી કે હોળી કહો શું ! (૨)
ઘેલાં થયા મહેરબાન—ભલા ચાલો

કેમ ભલાં ?

માટર ગાડી ભોંભોં કરતી ફરે છે , સાઈકલો
સરસર સાફ કરે છે ,

વિક્ટોરિયા ઘંટ નાક કરે છે , શોભા દીસે
બે સુમાર—ભલા ચાલો

ના , ના , બૂલ થાય છે.

ત્યારે ?

ભોંકણુ ગાડી ભારે ભીતી બતાવે , સાઈકલો
સરસર સાફ સુધાવે ,

વિકટોરિયા હોળી હાથ જણાવે, ભાગો હવે મારા
ખાપ—ભલા ચાલો.

હંહંહં ! (હસી કાઢે છે)

લોકો ભપકાથી ભરપૂર હીસે છે, રોશની સર્વાત્ર
વાસ વસે છે,

ગ્વાન તાનની ધૂન જ્યાં ત્યાં મચે છે, ઇંદ્રપુરી
સાક્ષાત (જાણે)—ભલા ચાલો.

હંમં ! (નિશ્વાસ નાંખી)

ભપકો મધી ભાઈ ભૂલ કરો છો, ખાલી હકવાઈ
શાને કરો છો,

જાતે જ્યોતિ જેમ ભલક હીસે એ, આબ્યો પૂરો
પ્રલય કાળ (જાણે)—ભલા ચાલો.

હજી સાંભળો.

આટલમાં બેસે તે બાટલ ધરે છે, વૈદ્ય ડોક્ટરોની
ચોષ કરે છે;

જાતે જ્યોતિ રંગ અંગ ભરે છે, પ્રીતે પવાલા
પિવાય—ભલા ચાલો.

વચ્ચી,

હૈયોનો રંગ અંગ મરો વીંજવે, રસિમાનો
પ્રીતીથી નયનો મિલાવે;

આ તો વચ્ચાંગ સહ અંતર પહાળે, વહાલા
પાડે અશ્રુધાર-ભલા ચાલે.

હોળી સમે જે વાળત્રો બળવે, મૃત્યુ પછાડી
હાલ આલ ગળવે ;

બુધરા, મગજ, સેવ સઠે હવાં તો, દીવાળીમાં
ઠહાડા ખવાય-ભલા ચાલે.

કાક પેરે જનદેહો બળે છે, નાણે હોળીકા
જન યાગ કરે છે ;

પૃથ્વી પરે કાળો કેર કરે છે, હાય ! આતે શું
કહેવાય-ભલા ચાલે.

ખોપરીઓ ફટફટ ફટાકા પુટે છે, બેતાં આંખો
સાથે છાતી ફાટે છે ;

અગ્નિપ્રચંડમૂળ અસૂરો હસે છે, સ્હાય કરે
નંદલાલ-ભલા ચાલે.

આ લખાણને સમયે તેમાં જણાવ્યા મુજબ ધન્ધલુ-
એંઝા નો ભયંકર રોગ મુંબઈ તેમજ હિંદુસ્થાનના ઘણાં ગામ-
ડાઓ તથા શહેરોમાં પ્રચલીત હતો. અને તે સમયાનુસાર
મુંબઈમાંજ આ લખાણ થયું છે.

કાળી દેવી

યાને

ચહા નિષેધ

કવાલી.

મૂર્ખ તું જઈશ મા બહેકી, નવીન વસ્તુ નિહાળીને ;
થશે દુઃખ પ્રાપ્ત એમાંથી, અંધ તું જો વિચારીને
—મૂર્ખ.

અગર ચોક્કસ સમજ મનમાં, ઉપજશે વ્યાધિઓ
તનમાં ;
સખત આજ્ઞા બધી તારી, શકે ના તે ઉઠાવીને
—મૂર્ખ.

કંઈ બેહાલ હું તેના, પડે જે પાશમાં મારા ;
કાળીમા નામ છે માફ, બળર છે કે નહીં તુજને
—મૂર્ખ.

અગર વસ્તુ બધીઓમાં, નામ પંકાય છે માફ ;
રૂવે છે તું વખત આવે, કિંમત સૌ જાય હારીને
—મૂર્ખ.

અમલમાં તું બને ઘેલો, સમય સાધી કરે ખોલો ;
અમનબાળ ઉઠાવે શું, મૂર્ખ મન જો વિચારીને
—મૂર્ખ.

કદી કેા દહિં કે બેદર્દ પડે જો ફાંસમાં મારા
હઉં શાંતી સદાની હું, છુરી વિષની ઉતારીને
—મૂર્ખ.

પેટમાં પેશીને ખાવું, કદી કેાને મનાવું ના
બળવું આપની સેવા મની કલહાર અપાવીને
—મૂર્ખ.

કહે કેા રંડી, દેવી ચા, નિશાની ચા જડીબુદ્ધી
બદ્ધગર ચેાર જીવનનો, છતાં પરવા નહીં મુજને
—મૂર્ખ.

અરે મિજલસ હશે જો ક્યાં, અગર તો સાલગીરી જ્યાં
પ્રથમ પૂજે મને લોકો, મુકી દે તું લવારીને
—મૂર્ખ.

અરે હોટલ તણો ટોટલ નથી કોઇએ હજી કીધો ;
કરે શું માલ્યરો મૂર્ખા, જરા મન જો વિચારીને
—મૂર્ખ.

સ્નેહ મેં કેંકથી ચાંધ્યો, સાસરા કેંક મેં કીધા
પવાલા પ્રેમના પાઇ, દીધા કેં ને ઉધારીને
—મૂખ

મુસાફર થા જરા તું ચાર, બતાવું કેંક મમ બર્તાર
ન લાવે દોષ પણ તલભાર, મનાવે સર્વ ચારીને
—મૂર્ખ

નજર કર દેશનો પર તો, બતાવું સર્વને ત્યાં હું
અધરથી ચૂનીઓ લેતા, રીસાયે કૈંક ખ્યારીને
—મૂર્ખ

ન જાણે લેદ જાતીનો, ન માણે ખર્મ નીતીનો
બિના આ સાર પ્રીતીનો, સર્વ હેતા વિસારીને
—મૂર્ખ

નહીં હો' ઉંચ કે નીચા, અમો દિલમાં કદી ધરતા
સર્વ સમદૃષ્ટિથી જોતાં, અમો તો દૂધ વારીને
—મૂર્ખ

કહું નંદલાલનું માની, મૂર્ખ તું છોડ નાદાની
બચસન છે ચીજ મહા ગુરી, તણડે કાળી દેવીને
—મૂર્ખ

બાલા-કરુણા-સ્તુતિ

(કન્યા વિક્રય)

નથી કોઈ માફરે, નથી....કોઈ માફરે

આ.....જગમાં

તું છો એ.... ક આધા....ર વિભુવર....તું છો એક આધાર.
—નથી કોઈ માફરે.

માતા પિતા..... અરિ,

બ્રાત મતિયે.....ફરી

કરજે તું....અમ વા....ર વિભુવર....તું છો એક આધાર.
—નથી કોઈ માફરે.

ધન લોભી.....વડીલો સહુ માણ,

કન્યાનો.....વિક્રય કરનારા;

ત્રાતા તું.....આ વા....ર વિભુવર....તું છો એક આધાર
—નથી કોઈ માફરે.

દંત ગલિત નિસ્તેજ નયનનો,

વીર્ય હીન કર્યલિત અંગનો;

વૃદ્ધ દિસે....ભરથા....ર વિભુવર....તું છો એક આધાર.
—નથી કોઈ માફરે

બાલક હું પિતુ આજ્ઞા તોલી,

શકે નહીં અક્ષર પણ બોલી;

નજર કર દેશનો પર તો, બતાવું સર્વને ત્યાં હું
અધરથી ચૂમીઓ લેતા, રીસાએ કેંક ખ્યારીને
—મૂર્ખ

ન જાણે લેહ જાતીનો, ન માણે ધર્મ નીતીનો
બિના આ સાર પ્રીતીનો, સર્વ હેતા વિસારીને
—મૂર્ખ

નહીં કે' ઉંચ કે નીચા, અમો દિલમાં કદી ધરતા
સર્વ સમદષ્ટિથી જોતાં, અમો તો દૂધ વારીને
—મૂર્ખ

કશું નંદલાલનું માની, મૂર્ખ તું છોડ નાદાની
વ્યસન છે ચીજ મહા પુરી, તજી દેવીને
—મૂર્ખ

બાલા-કરુણા-સ્તુતિ

(કન્યા વિક્રય)

નથી કોઈ માફરે, નથી....કોઈ માફરે

આ.....જગમાં

તું છો એ.... ક આધાર....ર વિભુવર....તું છો એક આધાર.

—નથી કોઈ માફરે.

માતા પિતા..... અરિ,

ભ્રાત મતિયે.....ફરી

કરજે તું....અમ વા....ર વિભુવર....તું છો એક આધાર.

—નથી કોઈ માફરે.

ધન લોભી.....વડીલો સહુ માસ,

કન્યાનો.....વિક્રય કરનારા;

ત્રાતા તું.....આ વા....ર વિભુવર....તું છો એક આધાર

—નથી કોઈ માફરે.

દંત ગલિત નિસ્તેજ નયનનો,

વીર્ય હીન કર્યલિત અંગનો;

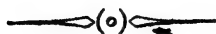
વૃદ્ધ હિસે....ભરથા....ર વિભુવર....તું છો એક આધાર.

—નથી કોઈ માફરે

જાલક હું પિતુ આસપાસ તોલી,

શકે નહીં અક્ષર પણ બોલી;

આશ્રય તું....કિરતા....ર વિભુવર....તું છે એક આધાર
—નથી કોઈ માફ રે.

સ્વામી મહતા

(ગરબો)

(રાગ—ગાડી આવી ગુજરાત અગન કેરી)

શાણી સુણે સાચી વાણ પતી વીણ પ્રાણ નકામા.
મમ સહીયર ચતુરસુખણ પતી વીણ પ્રાણ નકામા.

સાખી.

શાણી શાણી શું કહું, શાણા હૃદયે જોલ;
પતી હશે શીર જેહને, તેનું કરી શકે કોણ તોલ.—પતી વીણ
પ્રાણ નકામા—શાણી,

સાખી.

પતી વિનાની પૂતળી, અપશુકની લેખાય;
હશે પતિવ્રત પાપતી, તોયે કૈંક કલેંક મુકાય—પતી વીણ
પ્રાણ નકામા—શાણી.

સાખી.

અનસૂયા સમ સુદરી, નર્મદા સમ નાર.
પતી-લકિતના પુન્યથી, તેઓ પામ્યા છે ભવપાર-
પતી વીણુ પ્રાણુ નકામા—શાણી.

સાખી.

સાચું કહું સુણુ ઝેનડી, સાંભળ મારી વાણુ
નાવ સલામત તેહની, જેનો સ્વામી સુકાની મહાન-
પતી વીણુ પ્રાણુ નકામા—શાણી.

સાખી.

માટે મુજ સાહેલડી, રાખી અંતર એક
પતી ભજે શુદ્ધ ભાવથી, ધન્ય નંદ તેઓનો ટેક-
પતી વીણુ પ્રાણુ નકામા—શાણી.

શ્રી કૃષ્ણ મહિમા.

(રાગ -આપો સતીના ગુણો પ્રભુ અમનેરે)

જહુપતિ શ્યામ, બને ખેડેની ભાવેરે
 જેને તોલે ખીલે નહીં આવે— જહુ
 જેણે જન્મ દેવકી પેટ ધરિયોરે
 નંદસય ધરે જે ઉછરિયો રે
 કુળ રાક્ષસનો કેર કરિયો — જહુ
 જેને દહિં માખણ ખહુ ભાવેરે
 માત્ર જસુમતિ લાડ લડાવે રે
 મજ ગોપીઓ રાસ જમાવે — જહુ
 જેની મુરલી વૃંદાવન વાગેરે
 સુણી સાદ ગોપી સહુ જાગેરે,
 ખની ચેલી સકળ ત્યાંહે ભાગે. — જહુ
 જેણે ગોવર્ધન ગિરિ ધરિયો રે
 જેથી ઈંદ્રનો ગર્વ ઉતરિયો રે
 ઉભો એકીટશે મહ ભરિયો — જહુ
 જેણે કેશી અસૂર વીહાર્યો રે,
 દૈત આમુંડને પણ માર્યો રે,
 મજલોક અખીલ ઉગાર્યો — જહુ

જેણે માશી પૂતના મારી રે
પયપાન કરી ત્રીપૂરારી રે
દીધા હરશન હૈવત ભારી — જહુ

કાળીનાગ નાથ્યો એક પળમાં રે
હુણ્યો હાથી ઐરાવત દળમાં રે
ભાર્યો આણુર મલ્લમંડળમાં — જહુ

કીધી કુખ્જાને કામણુગારી રે
લેઈ ચંદન દેવ મુરારી રે
પાપી કંસને નાંખ્યો મારી — જહુ

પછી શ્યામ કારાગૃહમાં આવ્યા રે
વસુદેવના ખંધ છોડાવ્યા રે
માતુ દેવકીને મન ભાવ્યા — જહુ

બહાલે રાજ્ય સ્થાપ્યું દ્વારામતિનું રે
કીધું રક્ષણ દ્રૌપદિ-પતિનું રે
દલ ખંડી કુરૂપતિ કુમતિનું — જહુ.

જેની કીરતી સકલ જગ ભભી રે
એવા અખિલ વિશ્વના સ્વામી રે
કરે પ્રાર્થના નંદ પ્રણામી — જહુ.

સ્વામી-ભક્તિનું મહાત્મ્ય

યાને

સત્ય સ્ત્રિ-ધર્મ પ્રકાશ

(રાગ—પુનમ ચાંદની)

સખિઓ સત્ય ધર્મનો ટેક કદી મુકવો નહીં રે;
બીજું સઘળું જાણો જુદું આ જગ માંય
સહિયર સ્વામિ-ભક્તિથી અધિક કશું ગણુશે નહીં રે ટેક

સાખી

શિયળવતીએ ઉઠવું ઉદય થતાંની વાર;
સ્વામીનું દરશન કરી શુદ્ધ કરો ધરખાર.

ચાલ હોંસે સ્નાન કરી સામગ્રી સરવે કર ધરી રે
પતીના શુદ્ધ હૃદયથી પ્રીતે પડજો પાય.—સહી૦

સાખી

મરીયાદ મુકો નહી કલેશ કરો સૌ દુર
એ રીતે જે વરતશે તે સતિ શાણી ચૂર.

ચાલ સાસુ નંણદ જેઠાણી દેરાણીના સાથમાં રે;
સંપી રહી સર્વદા સદ્ગુણ કરો સહુ કાજ—સહી૦

સાખી

સ્વામી રોશાવેશમાં કહે કહિ કદૂ વચન;
ઉંચે સ્વરે ન બોલવું મર્કટ કરી બહન.

આલ

મનહર મધુર વચનથી શાંત કરો સંતાપને રે;
જેથી ક્રોધિત મુખ મુદ્રા પગમાં પલટાય—સહી૦

સાખી

સીતા તારા દ્રોપદી સાવિત્રી સુકુમાર;
પતિ-સેવાના પ્રભાવથી પામ્યા છે ભવપાર.

આલ

એવી અનેક રમણિઓએ કુળ ઉભય ઉન્નતિયારે;
જેથી વિશ્વ સકળમાં કીર્તિ એની ગવાય—સહી૦

સાખી

પતિ વસે પરદેશ જો દુર કરો શણગાર;
અલંકાર પણ અવનવા પરહરવા સહુ સાર.

આલ

ટિલકી ટેક તણી ને કાજળ મરિયાદા તણીરે;
નાકે અનુપમ ઓપે વાગી વિનયની જાણ—સહી૦

સાખી

સાડી શીયળમત તણી ચતુરાઈ અણિયો સાર;
લજ્જાની રૂડી કંચુકી એ સતિના શણગાર.

આલ

ચુડી દાનતણી ઝાંઝર કુલિનતાના ધરો રે;
ઢેંચે હાર ધરો પતિસ્મરણ તણે મુખકાર--સહી૦

સાખી

ચોકાંતે નવ બેસવું પરપુરુષોની સાથ;
 વાત વિગત કરવી નહીં હસી તાજી દઈ હાથ.
 બાલ દીસે બીઠ ઘણી ત્યાં દરશન દેવ જવું નહીં રે;
 પ્રીતે પતી ભળે તો પ્રભુ પ્રસન્ન થાય—સહી૦

સાખી

કમન સર્વ છે ધર્મનું, સાંભળજે વિસ્તાર;
 પ્રીતે ગાયે પ્રેમહા તો સુધરે સંસાર.
 બાલ માટે કૃપા કરીને ગાયો જહેમો પ્રીતથીરે;
 જે છે સત્યવચન શુભ વિફલસુત નંદલાલ—સહી૦

પ્રવાખ્યાન.

ગરબો.

દેવની ગતિ છે ન્યારી રે—પ્રાણી તું જોને (૨)
 પ્રથમ વંદુ ગજાનન, આરાધુ મધુસૂદન;
 ગુરૂ સેવા ચાહુ મન રે—પ્રાણી તું જોને.
 ભુલચૂક માફ કરજો, દાસ જાણી દયા ધરજો;
 ભક્તની સહાય કરજો રે—પ્રાણી તું જોને.
 મહીષ્મતિનો ભૂપ કહેવાય, નામે ઉત્તાનપાદ રાય;
 રાણીઓ બે તેને હોયે રે—પ્રાણી તું જોને.
 સુનીતિનો ધ્રુવ બાળ, સુરચીનો ઉત્તમ પાળ;
 સાક્ષિ દેવ દીન દમાળ રે—પ્રાણી તું જોને.
 એક જિન કીધું મન, કચેરી ભરી રાજન;
 દક્ષિણ અંગે ઉત્તમ રે—પ્રાણી તું જોને.
 ધ્રુવજી તૈયાર થાય, કચેરી જોવાને જાય;
 રાયનો હર્ષ ન માય રે—પ્રાણી તું જોને.
 ધ્રુવજી મન વિચારે, વામાંએ જોયવું મારે;
 સુરચિ કહે શું ત્યારે રે—પ્રાણી તું જોને.
 કિતર મુકુંડ તું હેઠો, હીણભાગી ત્યાં ક્યાં પેઠો;
 જાય શું જ્યાં રાય જોઠો રે—પ્રાણી તું જોને.

હશે માના કુડાં કર્મ, પૂર્વે પાળ્યો ન હોય ધર્મ;
 સમજે નહીં તું મર્મ રે—પ્રાણી તું જોને.
 સુખ જો ઇચ્છે સુકર, વન જઈ તપ કર;
 જન્મ પેટ મારે ધર રે—પ્રાણી તું જોને.
 દેવીના સુણી વચન, બાળ તરછોડ્યો રાજન;
 દીધું ન માન સભાજન રે—પ્રાણી તું જોને.
 ધૂવણ રોષે ભરાય, સભામાંથી ચાલ્યા ભય;
 સુનીતિ મંદીર માંય રે—પ્રાણી તું જોને.
 રોતો બાળ આવ્યો જ્યાંય, માને કહે છે વાત ત્યાંય;
 અપમાન કીધું અપર માયે રે—પ્રાણી તું જોને.
 ખાર્યું છે ભવાતું વન, છોડીને રાજ્યભૂવન;
 ભજવા મધુસૂદન રે—પ્રાણી તું જોને.
 માતુ કહે છે કરગરી, જા નહીં મને વિસારી;
 મરી જઈશ જુરી જુરી રે—પ્રાણી તું જોને.
 બાલ કહે માતુ મારી, આવીશ ભજીને હરી;
 જાઉં ભવસાગર તરી રે—પ્રાણી તું જોને.
 કંસારના ભોજન કીધાં, માતાએ વારણા લીધાં;
 અખંડ આશીશ દીધા રે—પ્રાણી તું જોને.
 શુભ શુકનો ત્યાં થાય, ધૂવણ જ્યાં ચાલ્યા ભય;
 મળ્યા નારદ સુનિ રાય રે—પ્રાણી તું જોને.
 વાતથી વાકેફ થઈ, ધૂવણને આશીશ દઈ;
 કામ વનમાં જ્યાં લઈ રે—પ્રાણી તું જોને.

અભયનો મંત્ર આપ્યો, આસન ઉપર સ્થાપ્યો;
 આનંદ ઉરમાં વ્યાપ્યો રે—પ્રાણી તું જોને.
 ધ્રુવજી ત્યાં તપ કરે, શ્રી હરીતું ધ્યાન ધરે;
 નારદ ત્યાંથી વિચરે રે—પ્રાણી તું જોને.
 મુની ત્યાંથી ચાલ્યા જાય, મહાજ્ઞમતિ નગ્ર માંય;
 રાજા પ્રીતે પૂજે પાય રે—પ્રાણી તું જોને.
 મુનીજી આસન લે છે, રાયને કુશળ પુછે છે;
 ત્યારે શું નૃપ કહે છે રે—પ્રાણી તું જોને.
 સુખ છે મારે તે શાનું, નથી એ કોઈથી છાનું;
 ધ્રુવ વીજી સર્વ સૂનું રે—પ્રાણી તું જોને.
 નારદ ધીરજ દે છે, ધ્રુવના કુશળ કે' છે;
 આનંદ મન લહે છે રે—પ્રાણી તું જોને.
 આવશે લજીને હરી, દરશ દેશે મુરારી;
 ખટ માસ પુરા કરી રે—પ્રાણી તું જોને.
 દિન ઉપર દિન જાય, છએ માસ પુરા થાય;
 સૃષ્ટિમાં શાંતિ છવાય રે—પ્રાણી તું જોને.
 શંખ પદ્મ ગદાધારી, ચક્રપાણી શ્રી મુરારી;
 પ્રગળ્યા મુકુંદ હરી રે—પ્રાણી તું જોને.
 ધ્રુવને દર્શન દે છે, વર માંગવા કહે છે;
 બાલ પ્રભુને નમે છે રે—પ્રાણી તું જોને.
 સંસારીતું સુખ કાચું, કાંઈ ન દીકું મેં સાચું;
 દૂર રહેવાતું હું ચાચું રે—પ્રાણી તું જોને.

લોકો તને બાલ જાણી, મરી ગયો લેશે માની;
 કહે છે સારંખપાણી રે—પ્રાણી તું જોને.
 મહીખમલિતું સભ્ય કરી, માતાનું દુઃખ નિવારી;
 આવજો વૈકુંઠપુરી રે—પ્રાણી તું જોને.
 પ્રભુ અંતર્યામિ થાય ધ્રુવજી સ્વદેશ જાય;
 સૃષ્ટિમાં હર્ષ ફેલાય રે—પ્રાણી તું જોને.
 પુષ્પથી માર્ગ છવાય, ધ્રુવજી જ્યાં ચાલ્યા જાય;
 રાયનો હર્ષ ન માય રે—પ્રાણી તું જોને.
 ધ્રુવજીને અભિષેક થાય, નારદ ત્યાં વીણા વાય;
 મુનીતિ મંત્ર પુલાય રે—પ્રાણી તું જોને.
 સમય વ્યતિત થાય, ધ્રુવજી વૈકુંઠ જાય;
 ગરજો હસ નંદ ગાય રે—પ્રાણી તું જોને.

શ્રી સીતાજીનું હરણ.

(રાગ. અનુક્રમે કવાલી અને એકત્રીસો મિશ્ર.)

અમારો રામજી ખ્યારો, અમારો રામજી ખ્યારો.
રઘુકુળનો મહા તારો, અમારો રામજી ખ્યારો.
માગ્યું વરદાન કેકૈયે, ર.ય દશરથ કને જઈને;
ભરતને રાજ્યગાદી ને, રામ વનવાસનો વારો
—અમારો.

વળજી. વચન પાળવા તાતતલું, રામજીએ જઈ વનપંથ ધર્યો,
સીતા લક્ષ્મણ સાથ લઈને, પંચવટીમાં વાસ કર્યો;
કંચન-મૃગની ઇચ્છા થઈ, સીતાજીને એવેજ સમ,
તે હણવાને ગયા રામજી ધનુષ લઈ ન્યાં હરણ ભમે.
કવાલી. ધનુષ-ટંકારથી ડરતો, ચીસ પાડે હરણ મરતો,
“ધાઓ ધાઓ અહો લક્ષ્મણ, મને માર્યો મને માર્યો”
—અમારો.

વળજી. જુદી હાંકે મુણી મારીચ હૈતની, સીતાજી લાખ્યા ગભરાવા
લક્ષ્મણજીને આજ્ઞા કીધી, ભ્રાત તણી વારે ધાવા
નિરૂપાય થઈ જયા લક્ષ્મણજી, રામચંદ્રની પાસ હવા,
કપટી રાવણ ભેગી થઈને, આખ્યો સીતાજી હરવા.

કવાલી. હફી જોગી મનાવાને, ઝોળંગી આણુ સીતાએ,
પલાંગી સ્કંધ પર તેને, ગયો જેમ વીજ ઝળકારો.
—અમારો.

વળણુ. રૂઢન સાંભળી સીતાજીનું, જટાયૂ વીર વચમાં આવ્યો.
રાવણુ સાથે ખાથ ભીડી, પણ તેમાં તે કંઈ ના ફાવ્યો;
રાવણુ ત્યાંથી વાયૂ વેગે, આવ્યો લંકાપૂર મહીં
અશોક વનમાં સીતાજીને, મૂકયા સુંદર મહેલ મહીં.

કવાલી. જાપ જપતાં રઘુવીરનાં, રહ્યા સીતાજી ત્યાં શાણાં
ઝટે લંકેશ વશ કરવાં, કહે 'હું' દાસ હું તારો'
—અમારો.

વળણુ. મૃગયા કરીને આવ્યા રામજી, સીતાજીને નહીં ભાળ્યા !
લક્ષ્મણજીને પૂછી જોતાં, વિચારમાં તે વમળાયા;
ખેડ ખાંધવો શોધ કરતા, આવ્યા નગર કિસ્કંધામાં,
વાળી સુગ્રીવ કપીરાય, ખાંધવ જ્યાં લહે સામસામા.

કવાલી. રામ-લક્ષ્મણ તણી સહાયે, હણ્યો મહાવીર સુગ્રીવે
ખન્યો રાજા હવે પોતે, નહીં જીવને જરા ઠારો
—અમારો.

વળણુ. મહાવીર હનુમંત કપીધ, ગયા સીતાજીની શોધે,
મુદ્રિકા લઈ રામજીની, આવ્યા તે અશોક વન મધે;
અશોક વનમાં ઉઠાસ થઈ, સીતાજી ખેડાંતાં જ્યારે,
વૃક્ષ ઉપરથી રામ-મુદ્રિકા, આવી પડી ખોળે ત્યારે.

કવાલી. અચાનક મુદ્રિકા દેખી, રક્ષાં હુપાશ્રુથી પેખી
મળ્યા હનુમંતજી જ્યારે, હૈંચરવાનો દીઠો આરો
—અમારો.

બળણુ હિંમત આપી જનક-મુતાને ગયા કપીવર કિસ્ક'ધે.
કપીબલ સાથે લક્ષ્મણ રામ, લઈ આવ્યા લાંકા મધે;
દશાનન નહીં કો'નું માને, તૈયાર કર્યું લશ્કર લઢવા,
ઈંદ્રજીત ને કુંભકર્ણુ જે, ગયા રામ સાથે વઢવા.

કવાલી. પછાડયો કુંભકર્ણુ પહેલો, પછીથી ઈંદ્રજીત રોળ્યો
વિલીપણુ હસ્ત જોડીને, કહે મહાશય ઉજારો-
—અમારો.

બળણુ. શશણુ લીધો સીતા-સ્વામીએ, વિલીપણુને શિર હસ્ત ધર્યો;
રાવણુને પણ રણમાં રોળી, રાજ્યાસન અધિકારી કર્યો;
સીતાજીને સાથ લઈ, આવ્યા રામજી અયોધ્યામાં,
આનંદોત્સવ-નગર વિષે, 'વારણા લિયે કૌશલ્યા મા.

કવાલી. વરસ દશચાર વન રહ્યાં, પછીથી રાજ્યાડૂઠ થયા
વહે નંદલાલ કર જોડી, મને છે આસરો તારો.
—અમારો.

ઈશ્વર સ્તવન.

રામ સિંધુડો.

આપ રે આપ તું એ મતિ શ્રી હરી,
 જે થકી ગુણ તારા ગવાયે—ટેક.
 વિકટ સંસાર-વન વાટ છે અટપટી (ર)
 બ્યાધ વસવાટ છૂટે છવાયે,
 જાળ જાળ માયા તણી અવનવી (ર)
 પાથરે ત્યાં મતિ મૂઢ થાયે—આપ રે.
 એકમાંથી ખસું તો ખીજે જઈ રહું (ર)
 અટપટું આ બધું ન સમજાયે,
 સ્વાંગ માયા સજે અવનવા નિત નિતે (ર)
 મોહ ને લોભ મિથ્યા ભમાવે—આપ રે.
 જે મતીએ મહા બુદ્ધ ગૌતમ થયા (ર)
 જે મતીએ મિરાં ને નૃસૈંયા,
 મ્હા કબીરો તુકારામ ને હાસ થઈ (ર)
 જે પથે ગુણ ગોવિંદ ગાયા—આપ રે.
 હંગ કીધા કમાલે વળી જે બુધે (ર)
 ગૌર કુંભાર તાને તણાયા,
 નામદેવે રજા જે મતિ આહિને (ર)
 ધ્રુવજી ધ્રુવ પદને નિમાયા—આપ રે.

શીત કીધી કઢા લક્ત જે તાનથી (ર)
 ગાનથી સ્થંભ માંહે પુરાયા,
 ધ્યાન માત્રે પૂર્વા ચીર પાંચાણિના (ર)
 માન ભંગે રહ્યા મૂર્ખે જાયા—આપ રે.
 આપ હથિયાર મુજ હાથ તું એ હરે (ર)
 જે જીવે શકે પણ વક્ર થાયે,
 ચક્રધર નાથ નહીં સાથ તારા વિના (ર)
 નાથ હીણો ન બુદ્ધિ જરાયે—આપ રે.
 લકત ભિડભંજનો તું સદા કહાવીયો (ર)
 આ સમે કાં ગતિ મંદ હોયે.
 એક વિશ્વાસ તુજ નામ છે નંદને (ર)
 શ્વાસ નિઃશ્વાસમાં તું સમાયે—આપ રે.

ગીતી.

વિષય ત્યજ દે મનવા, અંધ થઈ શું પડે પુંઠળ વામા;
 હિંતની હાની થાશે, ભજ પ્રભુને ભક્તિથી અલગ થા મા.

શ્રી કૃષ્ણ સ્તુતિ.

(રાગ—નમું પદે ગિરિજાપતિને.)

સ્મરું સદા દેવકી સુતને (૨)

વક્ત્ર—કમલ મુરલીધર તારું શરણું એકજ મારે
દયાનીધે આપો મતી, શુભસન્નીતિને—સ્મરું.

ચક્ર ધરે નિજ હસ્ત,

ગદા પદ્મથી પ્રશસ્ત,

સાથે લક્ષ્મીજી અંકસ્થ,

દીપે શંખ સુ—હસ્ત,

નયન ચલન મુરલીધર તારું ત્રિભૂવનને આંહોલે.

—દયાનીધે.

ભાલ ધરે શુભ ગંધ

અતિ શોભે બાણુપંધ

વાગે વીણા મૃદંગ

ગાયે છંદ અભંગ

થનક થનક થૈ રાસ મિરખતાં, ચિત્ત ચઢે ચક્રોળે

—દયાનીધે.

સહસ્ર કરે નિજ ભક્ત,

રહે નિત્ય અનુરક્ત,

દિયે માન વિરક્ત,
 મહાકાળ સશક્ત,
 ચરણ કમલ નિશદિન, તુજ આગે નંદ અતી
 આનંદે—દયાનિધે.

પ્રભુપ્રાર્થના.

(રાગ ધ્રુપદ.)

શ્રીવર ભૂધર જય કમળાવર (ર)
 અજર અમર અવીચલ સખ સુખ કર
 જય વિશ્વંભર (ર) શ્રીવર.
 ગણપતી ગણનાથક ગુણસાગર,
 જય કૃણાકર, વિશ્વ વિભાકર;
 શરણ ચરણ તવ, સર્વ દિવાકર;
 જય શાંતેશ્વર (ર) શ્રીવર.

અંસીધર.

પદ.

ઓ.....વ્રજવર અંસીધર નટ, કર દે....દે—ઓ.....વ્રજવર.

પતિત પાવન, અધમોદ્ધારણુ

ભકત વિપદ-હર દે....દે—ઓ.....વ્રજવર.

જલ અગાધ ભવ નૌકા નશ્વર દે....હ,

તિમિર ભય દે....દે—ઓ.....વ્રજવર.

કામ, ક્રોધ, મદ, મોહ, મત્સર, લો....લ

ખડક ભય દે....દે—ઓ.....વ્રજવર.

સંયમ સદ આશા વાયુ, તવ પૂનિત નામ

સુકા.....ન દે....દે—ઓ.....વ્રજવર.

યાચત નંદ હયાલ પ્રભુ પદ પંકજ

શરણુ તું દે....દે—ઓ.....વ્રજવર.

શીવજીની સ્તુતી.

(ભૈરવીનો તાલ)

દર્શન દો ગંગાધરે, ભોળા દર્શન દો ગંગાધરે
અંગે ભભૂતી કંઠે માળા (૨) ત્રિપુન્દ્ર ભાલ કરી-ટેક
ભગવા વચ્ચ સુશોભિત પહેરી (૨) નંદી પેં સ્વારી
કરી-ભોળા

ભાંગપન ધંતુરો ચાવી (૨) અધર રક્ત કરી—ભોળા
જટા મંડળ શિર ઉપર સોહે (૨) વચ્ચમાં ગંગા ઠરી
—ભોળા.

ગણપતિ ઉમિયાજીની સંગે, (૨) ત્રિશૂળ હસ્ત
ગૃહી-ભોળા

વિદલસુત નંદલાલ ભક્તની વિનતી ઉરમાં ધરી
—ભોળા.

શ્રી કૃષ્ણ દર્શન

ઓ....મને મુરલીધર મળીયા (૨)
 મારા સક્ષ્ણ મનોરથ ફળીયા—રે....મને.
 કમલ નયનને અજળ ભકુટી....(૨)
 મુગટ મણી શીર સોહે—રે...મને
 હાડમ કળી સમ હંત ધવલને... (૨)
 સ્મિત માધુર્યે મન મોહ્યાં— રે...મને
 વાંસલડી સુંદર કર સોહે...(૨)
 મનહર નાદે ચિત્ત ચોર્યા—રે...મને
 મારા ભવના દુઃખ સંહુ ટળિયા—રે...મને.

ગોપી ગાન

રાગ: (નાયની ઢખ)

મોરી મટુકી કાનુડો ફાર ગયો—(૨)
 ફાર ગયો દધિ ઢાર ગયો—ટેક-મોરી.

સાખી

ગોકુલકી વૃજનારી મેં, વૃંદાવનમે વાસ હમારો;
દધિ બેચનકુંભતિથી મે, કાન્હુખીચમે આયપરો-મોરી.

સાખી

દાન ત્રિપો દધિ ઢોર દિયો ઘટ શીર હમારો ફેર ગયો;
કંચુકી કસ છોડ ગયો, મોરી જૈયા પકડ બગબેર કિયો-
મોરી.

કાન્હુ ગોખી

૫૬

મોરી જૈયાં ન પકડ, ગિરધારી શ્યામ (૨)
અબ ચલન દે હમે, નંદ ગામ.....મોરી
સામુ લઢગી, જીઠાની લઢગી,
નણ્ણી ગા....રી દે....ગી;

સંગ ખીત ગઈ, બેર અતિ હુઈ,
 સંગ સખી નહિં કાઈ;
 અળ ભય હે તું સસરા કે ધામ,...ભેરી
 નિકસી સુલેસે, દધિ બેચનકું,
 ના હમે....શાટી પાઈ;
 બરસાનો, ગોકુલ સળ ધૂમી,
 અધ મટુકી ના બિચાઈ
 અળ ભય હે તું સસરાકે ધામ....ભેરી

—(૦)—

ગોરસ

૫૬

કહાંસે ગોરસ લાઈ, ગવાલિની કહાંસે ગોરસ લાઈ-ટેક.
 યહ રસ તો રસ દોરસ મિલકે(૨)હેત હિ રસ રૂચિરાઈ-ગવા-
 લિનીરસ ખટરસ સળ મેં આખ્યો, (૨) યહ રસકી કયા બડાઈ
 મોહન કર યુગ લો રાધા (૨) ઉત્તર દિયો નભાઈ-ગવાલિની
 નંદ પ્રભુકી યહ બલીહારી(૨) દેખત દેત દીખાઈ-ગવાલિની

—(૦)—

ગોપી વિરહ

[રાગ-શાર્દૂલની રાહે]

વિરહાનળ બાળે અતીવ તનને,
ચિંતા ચિરે ઉરને;
અંગ અનંગ અસ હા....ય પ્રજળે
પોષે નહીં, પ્રીરને.
બહારે તાપ તપાવતો વિચરતો,
આદિત્ય આનંદમાં;
પૂછું કાં શીતતા વઝોડી
લેઢાય છે અંગમાં.

પ્રભુ પૂજન

આયન

બાળાઓ -

સખી આવો ધણવો પુષ્પમાળા આ સુંદીર શ્યામને (૨)
ગંધ સુગંધીથી પૂજન કરીને (૨) નાથ નગીના રીઝાવો
....હાં સખી આવો.

તન મન ધન સહુ અરપણુ કરીને (૨) આજ પ્રભુને મનાવો
હાં સખી આવો
 મન વાંછિત ફળ માંગી લઇને (૨) સુખેથી સદન સિધાવો
હાં સખી અ.વો

ભજન

હરિ ભજનાદીથી મળશે (૨)
 તુજ ભવસાગર દુઃખ ટળશે રે — હરિ.
 સકળ સૃષ્ટિના, સારણુ કારણુ,
 ભકતોની ભય ભીડ નિવારણુ — (૨)
 અજર અમર અવિચલનું ધામ બતાવશે.....રે — હરી.
 નટવર નાગર, મુહિત મહાધર,
 ભવદુઃખ હારણુ શ્રી મુરલીધર — (૨)
 અગમ નિગમ તવ માર્ગ સુગમ કરી આપશે રે — હરી.

રૂકમીણી આકંઠ

(રાગ—ઋષીરાજના પદનો)

શામળિયા સઘ પધારો રે, સ્વામી હો મારા
 દાસીના દુઃખ નિવારો રે, સ્વામી હો મારા—ટેક
 મોહન મારે માથે, પડીયો મેરૂં શું તૂટી
 આ દૈવ ઉઠયું છે રૂઠી રે, સ્વામી હો મારા—શામળિયા.
 કંસ પૂતના મારી, દીધા વ્રજલોક ઉગારી
 જેમ રામે સીતા નારી રે, સ્વામી હો મારા—શામળિયા.
 લાખેણી લાજ આ મારી, મોહન જો લૂંટાઈ જશે
 તો તમથી કયમ સહેવાશેરે સ્વામી હો મારા—શામળિયા.
 બહાલા હુંતો ભૂલી, ભરૂંસે તમારે
 હાવે શું કરવું મારે રે, સ્વામી હો મારા—શામળિયા.
 થાવો નહીં સ્હાયે, વિઠ્ઠલવર કુંજખિહારી
 તો દેહ પડે આ મારીરે સ્વામી હો મારા—શામળિયા
 ચંદનની અર્ચા લીધી, કામણ કુખ્જને કીધી
 શું સર્વ વાત એ જુઠી રે, સ્વામી હો મારા—શામળિયા
 બહાલા હવે વારે, ચઢોને ગિરધારી
 ગોવિંદ મુકુંદ મુરારીરે, સ્વામી હો મારા—શામળિયા

કૃષ્ણ વિયોગ કરૂણા વિલાપ.

રામ- વિલાપી આલાપ.

આવો આવો મારા પ્રાણ, મારા પ્રાણ મારા પ્રાણ
આવો....આ....વોરે આવો—આવો.

મારા સુંદર ચતુરસુખ....ણ, બહાલા આ....વોરે આવો
—આવો.

અપ વિના અલખેલા હું થેલી, ભટકું ગૃહ મોઝર
નાથ વિના તમ લેખન મુજને, ભાવે નાહીં લગાર
જાણી અંતરની એળખા....ણ, બહાલા આ....વોરે આવો
—આવો.

કંથ વિના અમિનીનું જીવતર, જળવિણ મત્સ્ય સમાન
ખિન્ન વિલંબે આવી મળો નહીં, (તો) જશે મારા જન
મુણી અખળાની આ વા....ણ, બહાલા આ....વોરે આવો
—આવો.

નંદ ચતુર્દશ નમસ્કાર સ્તોત્ર

હરિ ઐ

દઠ વાચા મુંગાને, ઝોળંગાવે પવત પંગુથી,
 કૃપા માત્ર જેની તે, માધવને હો નમસ્કાર મારા. ૧
 બધિર-બધિરતા હરે, રચાવે અકલ્પ્ય કાવ્યો મૂર્ખ થકી,
 કૃપા માત્ર જેની તે, માધવને હો નમસ્કાર મારા-૨.
 અંધ તિમિર કરી નષ્ટ, દાખવે સૌંદર્ય સૃષ્ટિનું સહજે
 કૃપા માત્ર જેની તે, માધવને હો નમસ્કાર મારા. ૩
 દુઃખ દારીદ્ર્ય નિવારી, આમર છત્ર ધરાવે રંક શિરે,
 કૃપા માત્ર જેની તે, માધવને હો નમસ્કાર મારા. ૪
 દૂષ્મન દોસ્ત બનાવે, ચોર લૂંટારા તણું હૃદય દ્રાવે,
 કૃપા માત્ર જેની તે, માધવને હો નમસ્કાર મારા. ૫
 વિષધારી વા હિંસ પ્રાણિનો, સ્વભાવ બદલાવે સહેજે
 કૃપા માત્ર જેની તે, માધવને હો નમસ્કાર મારા. ૬.
 બિષ અમૃત બનાવે, સતિના શિયળ જીવિતથી સંભાળે,
 કૃપા માત્ર જેની તે, માધવને હો નમસ્કાર મારા-૭
 પ્રબળ અરિકટક ભેદી નિમિશ માત્રમાં શેરણુ શત્રુ લાવે
 કૃપા માત્ર જેની તે, માધવને હો નમસ્કાર મારા. ૮

ભવ બંધન સહુ ત્રોડે, જન્મ મરણના અસહ્ય ભય ટાળે
 કૃપા માત્ર જેની તે, માધવને હો નમસ્કાર મારા-૯
 સૂર્ય ચંદ્ર તારા ગણ, અગણિત દેવાધિદેવ પણ સેવે,
 કૃપા માત્ર જેની તે, માધવને હો નમસ્કાર મારા-૧૦
 ઈંદ્ર રૂદ્ર પ્રજ્ઞાદિક અમર, અહોનિશ અંતરથી યાચે,
 કૃપા માત્ર જેની તે, માધવને હો નમસ્કાર મારા-૧૧,
 યોગેંદ્ર સિંધુ મુનિગણ, મેળવવાને મથે દિવા રાત્રી,
 કૃપા માત્ર જેની તે, માધવને હો નમસ્કાર મારા-૧૨.
 દીવ્ય જ્ઞાન હંધને કરતી સંશુદ્ધિ દેહ-આત્માની,
 કૃપા માત્ર જેની તે, માધવને હો નમસ્કાર મારા-૧૩.
 જલ, ભૂ, ખગ સચરાચર, જંત, વાયુ, અગ્નિ સર્વ શુદ્ધ કૃતિ,
 કૃપા માત્ર જેની તે, માધવને હો નમસ્કાર મારા-૧૪

કન્હૈયા

પદ

કળ સમરોગે કન્હાઈ, ભાઈ અળ કળ સમરોગે કન્હાઈ
—ભા.....ઈ અળ

ખેલોંસે ળચપન સળ હાર્યો(૨)
કામચે તૃપ્ત લયો ન યુવામે,
જરાહિ ડરપત દેખન લાગ્યો (૨)
અળ તો સમરલે કન્હાઈ—ભાઈ અળ.
અવસર ગત નહીં હાથ લેગત ફીર (૨)
ઠાલ કરત ચતુરાઈ,
નંદલાલ કેા નાથ સમરતો (૨)
હેત ન દુઃખ દિખાઈ—ભાઈ અળ

શ્રી ઘેધારી દશા પોરવાડ ઉન્નતિ મંડળ

(રાગ:- વનયરવીસ વધામણી)

શ્રી-ધર મુરલીધર ભજે, ભજે સીતા સમ;
ધો ર તિગિર તમ દૂર થશે, ધાશે દીલારામશ્રીધર
ધાટ ધડે પ્રભુ અવનવા, હરે પ્રાણી-ચિત્ત;
રિ દ્વિ દયાળુ દીનને દિયે-દિયેમોક્ષ ખચીત-શ્રીધર;
દુર્દ બધા દિલના હજો, દિલ રાખી દયાય;
શા મળીયો કષ્ટ કાપતો, ધાતો ભક્ત સહાય-શ્રીધર.
પો પણ પ્રાણીનું કરે, કષ્ટ છુદ્ધિ વિવેક;
રસ ખટ્વસ સખરસ ભલાં, સરજવ્યા અનેક-શ્રીધર
વાચા દીધી પ્રભુએ ખરે, કીધો અતિ ઉપકાર;
ડુ ગમગતા સંસારમાં, હરી ચોક આધાર - શ્રીધર
ઉન્નતિ અવનતિ સર્વ છે તમ કર્માનુસાર;
જન મન કરે લાંછન નહી, દેખીયે કદી સાર - શ્રીધર
તિ કષ્ટ કટુ વચનો તણ, લેજો વિનય સુકાન;
મંગલ નાવ વિષે ચક્રી, ચોપો નિર્તિ મકાન - શ્રીધર
ડુર કદીએ નવ રાખશે, કરતા કૂડાં કામ;
જા કિમપતિનંદલાલ તો, દેખે હામોહામ-શ્રીધર.

અસાર સંસાર

[રાગ:—રૂપીસજના પદનો]

સગપણ આ સર્વે કાયુરે, મૂરખ મનવા
 છે પ્રભુ નામ એક સાચુરે, મૂરખ મનવા—ટેક
 અંધ થઇ આ શું, ભટકે છે મિથ્યા ભવમાં
 બાણે પેઠો તું દવમાંરે, મૂરખ મનવા—સગ.
 રનેહ સગાં જનનો, માને તું સદા સાચો
 પણ દેહ ઘડો છે કાયોરે, મૂરખ મનવા—સગ
 ઉડી બાણે તું તો, આ જગ માંહેથી પળમાં
 જ્યમ પરપોટો હોય જગમાં રે, મૂરખ મનવા—સગ
 કંઠ સુકાઇ બસે, કહેતા મારે આ મારો
 જ્યમ મૃગજળનો અણસારોરે, મૂરખ મનવા—સગ
 ભેતાં ભેતાંમાં, આ પ્રાણ બાણે તારો
 હોય વિજગીનો ઝળકારોરે, મૂરખ મનવા—સગ
 રસનાએ લલ લે પ્રભુને, એ 'નંદ' સર્વદા કહે છે
 જે ત્રિશ્વ સકળમાં રહે છે રે મૂરખ મનવા—સગપણ આ.

દેહધારી જીવને

જ્યારે હુતો જઠરમાં, નવ માસ માના;
 દીનો (૧) જન્યો અતીવ, દુઃસહ યાતનામાં;
 દૂર્ગંધ મૂત્ર મળ નક, ભરેલ જેમાં;
 કીટો (૨) સમો તફડતો, સડતોય તેમાં;
 કીધી અતિ કરગરી, સ્તુતિ આર્ત (૩) વાણી;
 આખ્યા વળી વચન, શ્રી લજવા મુરારી.
 તે સાંભળી કીધ કૃપા, પ્રભુ ચક્ર-પાણી;
 નૌ (૪) માસમાં વિપત એ, સઘળી વિહારી.
 છોડ્યો મહા નરકથી, અવતાર આખ્યો;
 ભૂમિ પરે મનુજ (૫) સુંદર, દેહ ધાખ્યો.
 દીધી મતિ ગહન ને, ગતિ શુદ્ધ વાચ્યા;
 સર્વેંદ્રિયો મુગમ ને, ગમ (૬) જ્યાન (૭) સાંચા. (૮)
 રે મૂર્ખ એ સકળ વાત, મૂકી વિસારે;
 સંસારના ક્ષણિક સ્વાદ, મડીં શું કાલે ?
 આખ્યા હતા વચન તે, શું દીધા વિસારી;
 માયા તણાં પવનમાં, ગઈ શુષ્ક સારી.
 રે મૂઠ એ સકલ વાત, મને (૯) વિચારી;
 જાયા સમે સ્તન ભર્યાં, પયથી મુરારી.
 જાએ વઢ્યા અમુલ વારિ સમો સમો (૧૦) રી;
 જોને અલ્યા નયન પાંખ, જરી પ્રસારી.

ખોયું લલાં, શિશુ પણું રમતો રમીને;
 યૌવન ગયું પશુ સમું, વિન-ક્રમ (૧૧) લીને.
 આઠ્યે જરા (૧૨) બગ જશે, વયુનું હણાઈ;
 નિસ્તેજ નેન પણુ થાય, સુઝે ન કાંઈ.
 દાંતો પડે મુખ ગળે, લીંટ નાક ઢાળે;
 કાંઠો વળે, ચરણ દંડ વિના ન ચાલે
 માથે ઉભો નયન, કાળ કરાળ ફાડે;
 તાંકી રહ્યો વિધુર (૧૩) ને, જ્યમ રાહુ ન્યાળે.
 આવી અચાનક, અસૂ (૧૪) હરશે અન્નણ્યે;
 મીની (૫) ઝસે મુશક વા, બગમીન (૧૬) બણે.
 છે ડી જશે પલકમાં, નરદેહ પ્રાણો;
 માતા પિતા ભગિની ભાત, ન સાથ કો' નો.
 રહેશે રડી વધુ (૧૭) વળી, તન વા તનુમ;
 સંગાથના મુકૃત દુષ્કૃત, વીણુ દૂન.
 દેવો થશે જરૂર બણુ, જવાબ સારો; (૧૮)
 શે કાજ તે ધરણીપે, અવતાર ધાર્યો.
 ભૂલી જતાં નિયત કર્મ, કૃતાંત, (૧૯) કામી !
 ત્રુટી પડે સિર ઘટા, (૨૦) - ધન (૨૧) દુઃખ ભમી.
 આજ્ઞા મુણી ધરમની, ફરવા ફરીથી;
 ચકાર (૨૨) પંક્તિ સમ યેનિ, ત્રિષે ક્રમેથી.
 નીચા ઢળે નયન, મસ્તક હાથ લેશે;
 સંભારતાં વચન, ગર્ભ વિપાક વેશે.

માટે હજી સ્મર અલ્યા, સ્મરનાથ (૨૩) ચિ-તે;
માની જરી ન વિષે, કહ્યું નહં પ્રીતે.

૧ દીન. ૨ કીડાઓ. ૩ કસ્ટાળાનક. ૪ નવ ૫ મનુષ્ય
૬ સમજ-મુદ્ધિ ૭ જ્ઞાન ૮ સંચા-મશીન ૯ મનમાં
૧૦ સમય ૧૧ વિષય-વિષ-કેફ ૧૨ લગ્ન ૧૩ ચંદ્રને
૧૪ પ્રાણ ૧૫ બિલાડી ૧૬ માછલું ૧૭ સ્ત્રી ૧૮ સપ્તગો
૧૯ યમરાજ ૨૦ જુથ ૨૧ વાદળાં ૨૨ ચાકડાના આરાની
પંક્તિ ૨૩ કામદેવનો દેવ-પ્રભુ.

પ્રહ્લાનંદ

ધૂન

આત્મ રામ તુંહી તુંહી (ર)

પ્રકાશ તુંહી, વિષ્ણુ તુંહી, (ર) શંકર શેષ તુંહી
તુંહી—આત્મારામ.

દેવ તુંહી દાનવ તુંહી (ર) માનવ તુંહી તુંહી —
આત્મારામ.

શક્તિ તુંહી, જક્તિ તુંહી (ર) મુક્તિ તુંહી—આત્મારામ
ભૂ તુંહી, ભૂચર તુંહી (ર) જલ જલચર હી તુંહી તુંહી
—આત્મારામ

ખં તુંહી ખેચર તુંહી (ર) નભગણ તુંહી તુંહી
—આત્મારામ

પવન તુંહી, પ્રકાશ તુંહી (ર) અગ્નિ દેવ તુંહી તુંહી
—આત્મારામ

ઝાડ પાન, પર્વત પથર, (ર) જીવ જંત તુંહી તુંહી
—આત્મારામ

જલ થલ ધાવર, જંગમ તુંહી, (ર) અક્ષર પ્રદ્ધ તુંહી તુંહી
—આત્મારામ

મહાલય, દેવાલય-મંગલમય(૨)જંગલ પર્ણકુટીમેં તુંહી

—આત્મારામ

ફલમે ખીજ, ખીજમે ફલ (૨) શૂન્યમેં શબ્દ તુંહી તુંહી

—આત્મારામ

ખલિકો બલ, તેજસ્વી તેજ (૨) સૌંદર્ય ઝરણુ હી

તુંહી તુંહી—આત્મારામ

મગુણ તુંહી. નિર્ગુણ તુંહી, (૨) અજરામરંહી તુંહી

તુંહી—આત્મારામ

નિરંજન નિર્વિકારી તુંહી, (૨) ચલ અવિચલ હિ

તુંહી તુંહી—આત્મારામ

અગમ આકૃતિ નિરામાર તું (૨) અખાધિત ખાધિત

તોય તુંહી—આત્મારામ

કહત નંદ પુરુષોત્તમ પૂરણ (૨) જહાં દેખું વહાં

તુંહી તુંહી—આત્મારામ

કાચલને

૧

હ્યાં તો અરે બધિર લોક બધા વસે છે,
કાં કોકિલે મધુર કંઠ નિનાદવે છે;
દૃષ્ટે જતાં અઘડ વ્યાધ શિકાર બાણી,
વિંધી જશે વિરમ બા, કહું બેડી પાણી.

૨

આમોદભર કુસુમ કૈંક ખિલી રહ્યાં છે,
જેની સુરભ ઉપરિ વ્યોમ વહી રહી છે;
એવી કલી વિકસતિ કદિ હાથ આવે;
હાથે વતિ મસળિ અંજ બધે લગાવે.

૩.

સૂણે નહીં સમજવા નહિં લેશ પારે
બાણે બધું જનમથી બસ એમ માને;
સંભાળતા જુગતથી બહુ કાચ પાસા,
ખૂણે જડે રખડતા રતનો હીરા સા.

૪

બા વેગથી રસિક લોક ઘણાં વસે જ્યાં,
કલ્લોલ લોલ કરતા પ્રેમાશ્રુ બીનાં

દુહકે દુહકે કરજો દિન રાત છો ત્યાં,
આનંદછોળ ભર કંપતિ સ્નેહ ઘેલાં.

સ્વભાવ-ધર્મ

(ભાત્રા ઉપ. તાળ ૭)

આમ્ર—તરૂવર પરે આમ્રફળ આવશે,
ખાવળે કંટકો ખાઝશે;
ભાંખ ભાંખુ વળી શીત છાયા દિયે,
તાલીવૃક્ષે ઉભા દાઝશે.

—આમ્ર

લીમ સીંચે ભલે કીરથી શતવિધિ,
કટુપલું તે કહી ત્યાગશે?
ફર્જનો છો ભણ્યાં હો ઘણું ખંતથી,
નીચવૃત્તિ નહીં વામશે

—આમ્ર

કામ ચેષ્ટા કરે આતુરી શતઘુણી,
હંસનો અંશ શું આવશે?
ભોમ ધંધાં કહી ના મિતરવાં પડે,
સબળનો સબળનો કહાવશે.

—આમ્ર

સદ વિચારો મહી જે પ્રભા ઉપજે,
સંત સમુદાય શોભાવશે;

દર્શિયારો મહીં તેજ ઉપજાવતા,
 નામ કુળનુંજ લજ્જાવશે —આમ્ર
 જે કુળોની તમે આશ ધરો સદા,
 તેજ તે ખીજથી આવશે;
 ભાવના ઉચ્ચ હોયે સદા તે નરો,
 સ્વર્ગ ભૂમી પરે લાવશે —આમ્ર
 ક્ષેત્ર ના શુદ્ધ ત્યાં ખીજનો દોષ શો ?
 રૂતૂ વિના સ્વાદુ કુળ લાગશે ?
 બાળ લગ્નો કબ્બેડા તજી કેળવો
 ભાવિ માતા દુઃખો ભાંગશે —આમ્ર
 હિંદના હીરકણો હિંદ શોભાવશે,
 હિંદ આદિત્ય ન્યાં જામશે;
 દુષ્ટ સત્તાધિશો પુઠ ત્યાં દાવશે,
 દુષ્ટિના કુળો પામશે. —આમ્ર
 ધીર ધર હિંદ અર્વિંદ જાગે લગી,
 કબૂત તારા સહૂ કાપશે;
 વાંસના સદ્વિચારો થકી ગુંથજે;
 હાથ હેતે હરી આપશે. —આમ્ર

સમાપ્ત.

પ્રથમથી થયેલા ગ્રાહકોની નામાવલી.

ચિંચણુ-

શા. લાલદાશ નાનાભાઈ મથુરાદાસ
,, કૃષ્ણાલાલ નાનાભાઈ, ,,
,, પરમાનંદ નાનાભાઈ ,,
,, નગીનદાશ પ્રાણુજીવન
,, ડાકોરભાઈ નાનાભાઈ
,, મોહનલાલ નાનાભાઈ
,, પ્રાણુજીવનદાશ હરીભાઈ
,, હરીભાઈ લલ્લુભાઈ
,, નાનાભાઈ દેવીદાશ
,, નરોત્તમ કૃષ્ણાલાલ
,, રમણીકલાલ હરગોવનદાશ
,, મોહનલાલ હરીલાલ
,, ગિરધરલાલ જગજીવનદાશ
,, હરગોવન શંકરલાલ
,, જગજીવન સંભુલાલ
,, મગનલાલ ત્રિભોવનદાશ
,, પરસોત્તમ લાલદાશ
બામણ મહાદેવ મોનેશ્વર ભટ્ટ
દરજી પ્રાણુજીવન ગાંડાભાઈ
શા. અમૃતલાલ નથુભાઈ

ખામણુ લાલશંકર દેવશંકર
 વૈદ ચત્રભુજ હામોદર ઠાકર
 વૈદ પરસોતમ હરીશંકર
 શા. લખમીદાશ હરજીવન
 શા. દુલ્લદાશ શંકરલાલ
 શા. મોહનલાલ કૃષ્ણલાલ
 શા. પરમાનંદ મોહનલાલ
 „ કૃષ્ણલાલ મનોરદાશ
 „ વૃંદાવન ત્રીભોવનદાશ
 „ હરકીસન જગુભાઈ
 „ લલ્લુભાઈ હામોદર લાલદાશ
 „ ધરમદાશ નાનાભાઈ મથુરાદાશ
 „ જગજીવનદાશ નાનાભાઈ મથુરાદાશ
 શા નરોત્તમ કૃષ્ણલાલ
 „ પરમાનંદ નરશીલાલ
 „ કાશીદાશ મગનલાલ
 „ માણેકલાલ ભગવાનદાશ
 „ કાશીદાશ હરીભાઈ
 „ ભોગીલાલ કેશવલાલ
 „ પરમાનંદ મથુરાદાશ
 „ લલ્લુભાઈ મથુરાદાશ (તારાપુર)
 „ અંબાલાલ દેવીદાશ („)
 „ ભગવાનદાશ નંદલાલ („)

માસ્તર જેરામ પાંડુ લાડે
 ,, દેવીદાશ સંબુલાલ
 ,, નારણ
 શા ત્રીભોવન જમનાદાશ

મુ'મર્

શા રમણીકલાલ નરશીલાલ
 ,, શંબુલાલ લાલદાશ
 ,, નથુભાઈ ગોકળદાશ
 ,, ચત્રભુજ જમનાદાશ
 ,, હરજીવનદાશ ભગવાનદાશ
 ,, નાનાભાઈ તુલસીદાશ
 ,, નારણદાશ કેશુરદાશ
 ,, જગજીવન શંકરલાલ
 ,, હરીવલભદાશ ખેચરદાશ
 ,, જગમોહનદાશ લાલદાશ
 ,, ખીરજલાલ કાળીદાશ
 ,, હીરાલાલ કરશનદાશ
 ,, વીઠલદાશ છગનલાલ
 ,, ભગવાનદાશ નરશીલાલ
 ,, ચંપકલાલ મોતીલાલ
 દેશાઈ બાબુભાઈ ઈચ્છારામ સુરજરામ
 શા. વરજીવનદાશ વનમાળીદાશ
 ,, લક્ષ્મીભાઈ જગજીવનદાશ

- „ જમનાદાશ લખમીદાશ
 „ રમણીકલાલ નરશીલાલ (અગાશી)
 „ લલ્લુભાઈ જીવનદાશ
 „ ત્રીલોવનદાશ છગનલાલ
 „ વૃંદાવનદાશ નારાયણદાશ
 „ ભીખારીદાશ મોરાર
 „ નરશીલાલ નાનાભાઈ
 „ જગજીવન નાનાભાઈ
 „ પ્રાણજીવન સંભુલાલ
 „ જમનાદાશ મગનલાલ
 „ મોહનલાલ ડુનીલાલ
 „ પરસોતમ જગજીવન
 „ ગોપાળદાશ નરશીલાલ
 „ મંગળદાશ ગોવનદાશ
 શા. હરીલાલ જીવનદાશ
 „ હામોદર જમનાદાશ
 „ ભોળાનાથ લોકનાથ
 „ ઈશ્વરલાલ પુરૂષોત્તમ
 વૈદ હરગોવન હારદત્ત ઠાકર
 શા. જગજીવન દેવીદાશ (અગાશી)
 „ હરીલાલ મુળચંદ
 „ જગજીવનદાશ નારણદાશ
 „ મગનલાલ જીવનદાશ.

શેઠ જે. આર. પીલાણી
 „ મુંગલાલ ગોંઠકા
 „ શા પરસોતમ જગજીવન
 મી હીરાલાલ એ. દવે
 શા. છોટાલાલ ભગવાનદાશ

ઠહેલું

ઠક્કર પરભુદાશ ગોવનજી પોંદા
 „ માધવજી ગોવનજી પોંદા
 „ છોટાલાલ ગોવનજી પોંદા
 „ કાળુભાઈ નરોત્તમ નિરધર તન્ના
 વકીલ પ્રાણજીવન મોતીલાલ દલાલ

પારડી

શા છોટાલાલ હરગોવનદાશ ખોડા
 „ ગાંડાલાલ હરગોવનદાશ ખોડા
 „ પ્રાણજીવન હરગોવનદાશ ખોડા
 „ ચંદુલાલ હરગોવનદાશ
 „ ઠાકોરદાશ પ્રાણજીવનદાશ
 „ પરસોતમ હરીલાલ

શુદ્ધિ--પત્ર

પાત્રું.	લાઘનિ	અશુદ્ધ	શુદ્ધ.
૪	૧૦	અખી	અરખી
૮	૨	સર્વે	સર્વ
૩૨	૧૪	ખોખો	ખેત્રો
૩૪	૨	રિસાયે	રિઝાવે
૩૫	૧૮	શકે	શકું
૪૦	૮	પડજો	પૂજો
૪૬	૧૦	મુનીતિ	સુનીતિ
૪૯	૧	હાયાશ્રુથી	હર્ષાશ્રુથી
૫૫	૫	ભાંગપન	ભાંગપાન
૫૮	૩	હેત	હોત
૫૮	૩	લિખરસ ખટરસ સખ મેં આખ્યો	રસ ખટરસ સખરસ મેં આખ્યો
૫૮	૪	યુગક્ષો રાધા	યુગક્ષોમે રાધા
૫૯	૩	અસ હા...ય	અસહ્ય હા...ય
૫૯	૭	પૂણેંદુ	પૂણેંદુ
૬૬	૧૬	જક્ષિમ પતિ	લક્ષ્મ પતિ
૬૭	૯	મારે	મારો
૬૯	૮	વિધુરને	જવિધુને
૬૯	૧૧	છેડી	છોડી
૭૧	૫	મુક્તિ તુંહી	મુક્તિ તુંહી-તુંહી
૭૫	૩	ધરો	ધારો

આખા ઈન્ડીયામાં પ્રખ્યાત પામેલું
પારી નાનાલાલ ગોવરધનદાશનું

વીસમી સદીનું મારીનું ભરત કામ.

કસબના ભરતની સાડીઓ, પોલકા, ચણીઆ, ઝલલા
વીઝે બનાવી શકાય છે.

સોનેરીતોલા ૧ ના રૂ ૨-૭-૦ રૂપેરીતોલા ૧ ના
રૂ. ૨-૧-૦ વધુ માટે પત્રવ્યવહાર. અગર-રૂબરૂ મળે.
તૈયારમાલ માટે } ઓર્ડર માટે કારખાનું
"દીલાવર સાડી" કીપો } કુચેડલ સ્ટીટ ભુલેશ્વર
ભુલેશ્વર રોડ મુંબઈ. } મુંબઈ નં. ૨

જે. શંકરલાલની કું.

માલીક જગજીવનદાસ શંકરલાલ મરચંટ

કમીશન એજન્ટસ. ઇંપોર્ટર્સ અને મેન્યુફેક્ચરરના
રેપ્રીઝેન્ટેટીવ્સ.

કેકાણું, પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ મુળર્થ.

સોલ એજન્ટસ (ઇન્ડીયા, બરમા, અને સીલોન
માટે.) હેલર કાપ્પાપીર અને ક્રીસ.

કે. સેલોન ડી પ્રોવીન્સ (ક્રાંસ)

ક્રીસ્ટીઅન લ્યુથર—(ખેડલીએગેને સ્ટેઇન)

સોહોના એન્ડ કું. (ઑપસ્ટીન)

બરગીશ સ્ટોલુલ એન્ડ મેટલ વૉરન (જી. એમ. બી.

એચ બારમન.)

હરમન લુડવીગ-ક્રાંસવીગ એન હોલ્ટ

આફ્રી-જી. એમ. બી. એચ (ડેસડન અને હુંબર્ગ)

એસલાન એન્ડ કું. જી. એમ. બી. એચ. મુહેલેન બેક

બરલીન.

હાનસેન એન્ડ કું. જી. એમ. બી. એચ યુટીન હોલસ્ટેન

અન્સ્ટ એચર્ટ (Ernst Beohert) ડાર્ટમંડ

વગેરે વગેરે

કામકાજ માટે જાતે મળેા યા લખો

પંડિત નારાયણ મૂળજી બુકસેલર

કાલબાદેવી રોડ પોસ્ટ નં. ૨ ઝવેરબાગ મુંબઈ.

રૂા આ પા

મહા શિવપુરાણ ગુજરાતી ભાષાંતર સચિત્ર	૭-૮-૦
તુ. રામાયણ ગુજરાતી ટીકા	૮-૮-૦
ય. પ્રેક્ષા નિત્ય કર્મ	૧-૪-૦
પુરૂષોત્તમ મહાત્મ્ય પત્રાત્મક ગુ. ટીકા	૨-૦-૦
એકાદશી મહાત્મ્ય ગુ. ટીકા ચારે જ્યંતિ સાથે	૨-૪-૦
યજુર્વેદ રૂદ્રી પત્રાત્મક	૦-૬-૦
સત્યનારાયણ ગુ. ટીકા	૦-૬-૦
પંચરત્ન તથા દ્વિરત્ન ગુ. ટીકા	૧-૦-૦
ભાવ પ્રકાશ (પૂર્વ-મધ્ય-ઉત્તર) ગુ. ટીકા	૧૨-૦-૦
અષ્ટાંશરદય વાગ્ભટા ઉત્તરસ્થાન	૪-૦-૦
માધવ નિદાન ગુ. ટીકા	૨-૮-૦
વૈદક સાર સંગ્રહ ગુજરાતી	૨-૦-૦
બૃહત્ રસરાજ સુદર હિંદી	૩-૮-૦
ચરક સંહિતા ભા. ટીકા	૧૦-૦-૦
સુશ્રુત સંહિતા ગુ. ટીકા	૧૨-૦-૦
શ્રીમદ્ દેવકીનંદન સંહિતા	૧-૮-૦
જ્યોતિષ રહસ્ય ગુજરાતી	૫-૦-૦
બાળબોધ જ્યોતિષ સારસંગ્રહ ગુ. ટીકા	૧-૦-૦

આ શિવાય બીજા પણ દરેક જાતના પુસ્તકો મળી શકશે.

આ અંકનો વધારો.

ગાંડીવ સાહિત્ય મંદિર

૧૮૦-કેળાપીઠ, સુરત.

ઉદ્દેશો.

(૧) શુદ્ધ, શિષ્ટ અને રાષ્ટ્રીય સાહિત્ય લખાવવું તેમજ ખહાર પાડવું. (૨) એવાં ઉત્તમ સાહિત્યનો પુસ્તકો, પત્રિકાઓ અને ચોપાનીયાં દ્વારા પ્રચાર કરવો. (૩) અન્ય સંસ્થાઓને સારાં પુસ્તકો મેળવી તથા લખાવી આપવાં. (૪) લેખકો, અનુવાદકો અને કવિઓને ઉત્તેજન આપવું. (૫) સમાજમાં પ્રસરેલાં ગંદા શૃંગારી સાહિત્યને દૂર કરવા પ્રયત્ન કરવો. અને તેને સ્થાને બોધદાયક રમૂજ તથા સ્વદેશાભિમાની સાહિત્યને ફેલાવવું. (૬) હિંદી ભાષાનો પ્રચાર કરવા પ્રયત્ન કરવો.

ગાંધીજીનો જેલનો અનુભવ

“જેમ જેમ દહાડો વધતો ગયો, તેમતેમ કામ-
નો બોબો વધારે વધારે જણાવ્યો. દરોગો બહુ તીવ્રો
હતો. ‘ચલાવો ચલાવો’ એવા પોકાર કરી રહ્યા હતા
તેમ તેમ હિંદી શબ્દોમાં હતા. કેટલાકને મેં
રોતા પણ જોયા. એક જણનો પગ સૂકેલો જોયો.
માઝું દિલ આથી રડતું. છતાં હું સહુને કહીતો
હતો કે દરોગાની દરકાર ન રાખતાં સાચે સાચા
દિલથી કામ કરવું. હું પોતે પણ ધાક્યો. હાથમાં
ફાટલા સખત પડ્યા. તેમાંથી પાણી ચાલ્યા.
વાંકુ વગવું એ મુશ્કેલ હતું, અને કોદાળાનો
ભાર મણુ જેટલો જણાયો. હું તો ઈશ્વર પાસે
માંગ્યા કરતો હતો કે મારી લાજ રાખે, મને
અપંગ ન કરે, ને હું કામ બરાબર કરી શકું
એટલું મને જોર આપે. * * દરોગો મને
ઠપકારવા લાગ્યો. * * આ વખતે મ. ત્રિણાભાઈ
દેસાઈને મેં મૂશ્કેલ થતા જોયા.....
આ વર્ણન ગાંધીજી કૃત મારો જેલનો અનુ-
ભવ નામના પુસ્તકમાંથી અત્રે આપવામાંથી
આશ્યુ છે. એનું જ એ ચાલુકારક ચિત્ર તેમજ
ગાંધીજીની બે બુદ્ધા બુદ્ધા ફાટા વાળી આવૃત્તિ
બહાર પડી છે. આજે જ સાઠા નવ આનાની
ટિકીટ બીડી મોકલો.

શિવદયાળની શોધ

“આ સંસારમાં સત્યથી બીજો કોઈ ધર્મ નથી. જેઓ લાલચોને મૂકી અર્થ સત્ય ચૂકે છે તેઓ કદી સુખી હોતા નથી, દુનિયાની નજરે તેઓ અનેક પ્રકારની મોજ માણતા જણાય છે, પણ અંદરથી તો તેમનું દુઃખ તેઓજ જાણે છે. વળી દુનિયાની મોજમજા તો ચાર દિનની ચાંદનીની જેમ નાશ પામી જાય છે. ત્યારે તેમનાં દુઃખનો પાર રહેતો નથી, લાખો માણસ અસત્ય માર્ગે ચાલીને દુઃખી થાય છે તો પણ કોઈકજ સત્ય રસ્તે ચાલવાની હોંસ કરે છે. જે સત્ય રસ્તો પકડે છે તે સુખી છે. એવા સત્યવાનના દર્શન થવા એ પણ ચઢતા નસી-બની નિશાની છે.”

“બાપા, મને એવા સત્યવાનના દર્શન ન આય ?” શિવદયાળે પોતાના પિતા શાંતિદાસને પૂછ્યું.

દીકરાના સવાલથી ખુશી થઈને તેણે જવાબ આપ્યો કે—“થઈ શકે દીકરા ? ભાગ્યમાં હોય તો.” આ રીતે શરૂ થતી ટોલ્સ્ટોયની આ આનંદદાર અને રસિલી વાર્તા (જે તમારા બાગકાને વાંચ્યા વિના નહિજ ચાલે) આફ્રિકામાં ગાંધીજીના ઈ. ડ. એપિ. નામના છાપામાં પ્રગટ થઈ હતી. છુટથી વહેણી કરવા લાયક છે. અહીં આના ટ. બ. સાથે

ઈજીપ્તનો ઉધધારક

આ પુસ્તકમાં મહાત્મા ગાંધીજીએ લખેલું ઈજીપ્તના મહાન દેશભક્ત મુસ્તફા કામિલ-પાશાનું જીવનચરિત્ર આપ્યું છે, તેમજ મહાત્મા ગાંધીજીના પરમપ્રિય લેખક મહાત્મા ટોલ્સ્ટોયની જે રસિલી વાર્તાઓ અને આફ્રિકાના સત્યાગ્રહનો ઇતિહાસ આપ્યો છે. 'પાકુ' પૃથ્વી ૧૦૮ પૃષ્ઠ છતાં કિમ્મત છ આના રાખેલી છે. બહારગામથી મંગાવનારે સાડા સાત આનાની ટિકીટ ખીડવી. મહાત્મા ગાંધીજીનો સત્યાગ્રહ સૈનિક તરીકેનો ઘણો જ જોવા લાયક તથા સંઘરી રાખવા રાખવા લાયક ફોટો પુઠાં પર છાપવામાં આવ્યો છે.

મજબુત મુંદર પાઈડીંગવાળું આ પુસ્તક દરેક લાયબ્રેરીમાં હોવાનું જોઈએ. શું તમે આ પુસ્તક વાંચ્યા વિના રહેશો ?

શબ્દે શબ્દે, બોધ;
 વાક્યે વાક્યે, —————
 નીતિનાં રહસ્યોનો સ્ફોટ;
 ————— પ્રકરણે પ્રકરણે
 પરમ ગૌરવમયી,
 ગૂઢ ગંભીર,
 પ્રભાવશાળી વિચારસરણી
 ભર્યું
 મહા મહિમામય ગ્રંથરત્ન

નીતિધર્મ અને સર્વોદય.

લખનાર

મોહનદાસ ગાંધી.

ન મંગાવ્યું હોય, તો આજેજ લખો. કલામય
 પદ્ધતિથી છાપેલું આંખે ઉડીને વળગે એવું દેખાવડું પુસ્તક

કિમ્મત આઠ આના. ૮. ખ. દોઢ આનો.

મૂરખરાજ વિગેરે

ભાગ પડ્યા અને ભાઈઓ ન લાડ્યા એ સેતા-
નને બહુ વસમું લાગ્યું. તેણે તેના ત્રણ ગુલા-
મેને બોલાવ્યા અને બોલ્યા, “પેલા ગામમાં
મુખો તે તેના બે ભાઈઓ વસે છે. હાનઆના
રિવાજ પ્રમાણે તો તેઓએ ભાગલા પાડતાં
લઢવું જોઈતું હતું, તેને બદલે તેઓ સંપીને
રહે છે. આનું કારણ પેલા મુખાંની મુખાંઈ
શિવાય ખીજું કંઈ નથી. તેણે આપણું કામ
બગાડ્યું છે. હવે તમે ત્રણ જણાઓ ત્રણ
ભાઈની પાસે જાઓ અને તેઓને એક ખીજા
સામે એવા ચઢવો કે તેમની વચ્ચે લોહીની
નદી ચાલે ત્યાં લગી લડે. બોલો. આ કામ
તમારાથી બનશે કે નહિ?”

તેઓ બોલ્યા, “હા સાહેબ કેમ નહિ બને ?

સેતાને પૂછ્યું “કહો તમે કેમ શરૂઆત

કરો ?”

ગુલામોએ જવાબ આપ્યો: “એ તો સહેલ
છે. પ્રથમ અમે તેઓને પાયમાલ કરીશું, અને
જ્યારે એકેકના ઘરમાં સુકી રોટલીનેા ટુકડો
સંરક્ષો પણ નહિ હોય. એટલે તેઓ ભેગા થાય
એમ સુકિત કરશું. કહો પછી કેમ તેઓ અર
સપરસ વેર વિના રહી શકવાના ?”

ગાંધીજી કૃત “મૂરખરાજ” ની વાર્તામાંથી.

કિશ્મત આઠ આના, ૮ ખ દોહ આનો

ઇતિહાસથીયે અદ્ભૂત,

વાર્તાથીયે રસિક,

નાટકથીયે જે ચાણકારક,

પુષ્કળ માહિતીથી ભરપૂર

રસીકું નવું પુસ્તક.

ઓમ્મયુગનું ઓગાળા

કવિનાર (અરવિન્દનાભાઈ)

આરીન્દ્ર કુમાર ઘોષ.

ઓમ્મયુગના અત્તા તરીકે ઓગાળાના નરવીર,
આર આર વરસ કાળાં પાણી ભોગવવાં જતાં
પહેલાં કરેલાં અદ્ભૂત પરાક્રમોની સ્વલિખિત
કહાણી; કિ. ૧-૦-૦ ટ. ખ. ૦-૩-૦

અરવિન્દના ભાઈ આરીન્દ્રકુમાર ઘોષની સંપૂર્ણ
આત્મકથા ઉપરાંત તે ધમાધમીના જગાનો રસભર્યો
ચિતાર. ઓમ્મ યાજ્ઞના કવિતરંગોનો જીવન કથાઓ
લેખો પરાક્રમો વિગેરે.

ખાસ વાંચવા તેમજ સંધરવા લાયક પુષ્કળ
૨૦૦+૨૪ સરસ કાગળ મનોહર છાપ પાકું પૃષ્ઠ

અમૂલ્ય ઉત્કૃષ્ટ પુસ્તકો

ગાંધીજીના પત્રો (ખુલ્લા)	૦-૬-૦
” ” (ખાનગી)	૦-૬-૦
ગાંધીજીનું મનોમંદિર	૦-૧૦-૦
અલિખીરાહરોનો મુકદ્દમા	૧-૦-૦
સત્યાગ્રહ	૦-૬-૦
ગાંધીજીનું ચરિત્ર	૦-૬-૦
પાંડવગુપ્ત નિવાસ	૦-૧૦-૦
વિદ્યાર્થી આશ્રમને	૦-૩-૦
હાય આસામ !	છપાય છે.
મોતીલાલ ઘોષ	૦-૪-૦
દેશબન્ધુ દાસ	૦-૧૨-૦
સ્વદેશ ગીતા મૃત	૦-૪-૦
સીતા વનવાસ	૦-૧૦-૦
રાષ્ટ્રીય ગરબાવગિ	૦-૪-૦

ટપાલી ખરચ ભુદો

માંડીવ મુદ્રણાલય, સુરત

માં

કમિશનર લાલ વીમાવાળાએ કાપ્યું

